

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX.

Celovec, petek, 31. december 1954

Štev. 52 (662)

Avstrija je dolžna zajamčiti pravice manjšine

Predstavnik koroških socialistov Wedenig o aktualnih vprašanjih

V koroškem socialističnem glasilu so izšli v zadnjem času članki s podpisom novega glavnega urednika Brantla. Žalji-vo pisanje o sosedni Jugoslaviji in potvorenje prikazovanje dejavnosti koroških slovenskih gospodarskih organizacij so skušali reakcionarni krogi okrog celovške Volkszeitung napeljevati na svoj šovinistični politični mlin. Pa tudi brez tega so ti članki sami po sebi vzbujali zaskrbljenost v socialističnih vrstah, ker so bili pisani po vsebini in tonu v popolnem nasprotju z načeli socialistične stranke na Koroškem in njeno prakso.

Očividno z namenom, da podčrta uradno stališče socialistične stranke glede nekaterih vprašanj, je najvišji predstavnik socialistične stranke na Koroškem, Ferdinand Wedenig, objavil minuli teden v »Neue Zeit« uvodni članek z naslovom: »H koroškemu šolskemu vprašanju«. Članek se ne omejuje samo na šolsko vprašanje, marveč iznaša tudi v drugih pogledih stališče prvaka koroških socialistov.

Po kratkem opisu situacije glede osnutka zakona, s katerim je deželna vlada sklenila novelirati odredbo o dvojezičnem šolstvu na Koroškem in po ugotovitvi, da je prosvetni minister dr. Drimmel obljubil skorajšnjo odločitev, je v članku rečeno:

»Avstrija je dolžna, da zajamči manjšini na Koroškem kakor vsem drugim manjšinam njihove pravice. To ni le v sedanjem trenutku žilave borbe za državno pogodbo politično pametno, marveč je treba dati manjšini tudi gotovost, da po sklenitvi državne pogodbe njene pravice ne bodo ogrožene.«

Članek nato med drugim izraža mnenje, da je ozemlje z dvojezičnim šolstvom nekoliko preobsežno, ter nadaljuje:

»Vsak odgovorni politik se zaveda, da je koroško šolsko vprašanje eno izmed najbolj kočljivih problemov naše države, politiki in strokovnjaki pa točno vedo, da je treba pri njegovem reševanju upoštevati številne faktorje. Čustveno ocenjevanje problema je napačno, kajti to težko vprašanje je mogoče zadovoljivo rešiti samo z jasnim razumom. Ponekod v deželi izvedeni šolski štrajki niso sposobna sredstva za omiljenje ali spremembo položaja. Enako naziranje je zastopal tudi zvezni minister dr. Drimmel ob priložnosti njegovega obiska na Koroškem nasproti delegacijam, ki so se zglasile pri njemu. Šolske oblasti kot čuvarji veljavne prava pridejo v enako neprijeten položaj kakor učitelji in starši. Najbolj pa trpijo pri tem pač otroci.«

»Jugoslovanski krogi« — je nadalje rečeno v članku — »z velikim zanimanjem spremljajo dogodke na Koroškem. To ni nič čudnega, kajti tudi Avstrijci se zanimamo na primer za usodo Južnih Tirolcev. Glasovi iz Beograda so celo napove-

dali, da bi sprememba koroške šolske odredbe lahko skalila dobrososedske odnose. Socialisti točno poznamo ta koroški problem in nas različni glasovi tiska in izjave ne bodo zmotili, da ga rešimo tako, kakor je primerno dejanskim razmeram. To pa ne pomeni, da se ne bomo ozirali na mnenje Slovencev. Mi hočemo vprašanja obravnavati in jih skušati rešiti v odkritem razgovoru med nemško govoreči-

Nekaj dni poprej je deželni glavnik Wedenig kot predstavnik socialistične stranke na Koroškem v sličnem smislu odgovoril tudi na nekatera vprašanja celovškega dopisnika »Slovenskega poročevalca«. Glede takoimenovane »pravice staršev« je podčrtal razliko v tolmačenju tega pojma. Mi socialisti — je dejal — smatramo, da je potreba in dolžnost staršev, da sodelujejo s šolo in soddoločajo pri

Srečanje Nehru — Tito pomemben dogodek

Predsednik indijske vlade
Džavaharlal NehruPredsednik FLRJ maršal
Josip Broz-Tito

Ves svetovni tisk zla-
stí pa jugoslovanski in
indijski posveča veliko
pozornosti šestim se-
stankom med predsedni-
kom indijske vlade Ne-
hrujem in predsedni-
kom FLRJ maršalom
Titom, o katerih je bila
minuli teden izdana
skupna deklaracija, ki
jo označujejo kot v zad-
njem času najvažnejši
prispevek k utrditvi mi-
roljubnih sil v vsem
svetu in jo celo imenu-
jejo »Ustanovno listino
miru«.

Po petdnevem biva-
nju v New Delhiju, kjer
so bi razgovori med Ti-
tom in Nehrujem, se je
visoki jugoslovanski gost
s svojim spremstvom
podal na potovanje v
nekatero državo indijske
skupnosti, 6. januarja pa
bo prispel na uradni
obisk v Burmo.

mi in slovenskimi Korošci in, če je to potrebno, tudi z zastopniki Jugoslavije, ker vidi del naše manjšine v tej državi svojo ga za pomoč pripravljenega prijatelja.

Naravno imajo tudi Slovenci kakor vsi ostali avstrijski državljani pravico, da ustanovljajo društva ali da se združujejo v gospodarskih organizacijah. Ta pravica jim je kakor vsakemu drugemu zajamčena z ustavo. Prepovedovanje slovenskih organizacij bi razbilo osnovne pravice manjšine in bi bilo hkrati kršitev ustave.

Nam socialistom je zelo pri srcu, da bi pomirili manjšino in da bi s taktom obravnavali vsa vprašanja v demokratični disciplini in odkriti diskusiji.

V članku je poudarjeno, da gledanje socialistov na politični sistem Jugoslavije ne sme igrati vloge pri ocenjevanju koroških problemov. Po ugotovitvi, da socialisti želijo dobro sosedstvo z Jugoslavijo in da tam isto želijo od njih ter, da se bo treba o pogojih za dobro sosedstvo pogajati, je na koncu članka rečeno: »Šolsko vprašanje hočemo rešiti v duhu strpnosti s ciljem, da bo ohranjen notranji mir in da ne bodo skaljeni zunanje-politični odnosi.«

vprašanjih vzgoje otrok in mladine. Vendar pa pod »pravico staršev« ne smatramo — kot to smatrajo nekateri — pravice, da starši odločajo o tistih nalogah šole, ki spadajo v območje šolskih oziroma pedagoških strokovnjakov kot n. pr. šolski programi. Smatramo, da je v osnovi napačno govoriti o »prisilnem šolstvu« ali »prisiljenih predmetih«, ker je šolski pouk splošno obvezen — torej prisiljen.

Na vprašanje, ali je v članku, ki je bil objavljen 12. t. m. v »Neue Zeit«, izraženo stališče socialistične stranke, je g. Wedenig dejal, da je omenjeni članek izraz osebne note in naziran podpisane avtorja in naj ne vodi do zameglitve dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo ter Koroško in Slovenijo. Le-ti, je dejal, so vidni na tolikih področjih, da lahko mirno trdi, da je politika, ki smo ji do sedaj sledili, vsekakor pravilna.

Tendenciozna poročila

Vse zapadno časopisje, med tem seveda tudi avstrijsko, se v zadnjih dneh na široko razpisuje o nekem dozdevnem izbruhu nesoglasij med (sedaj in nekdanj) vodilnimi funkcionarji Zveze komunistov Jugoslavije.

Kolikor se da stvarnega razbrati iz teh poročil, je Milovan Djilas, ki je bil pred letom dni zaradi škode, ki jo je s svojimi zmotnimi članki o razvoju socializma v FLRJ prizadejal ugledu Partije in države, razrešen vseh svojih funkcij in je pozneje sam izstopil iz ZKJ, dal neke izjave inozemskemu novinarju, v katerih je baje zahteval ustanovitev nove socialdemokratske stranke za vzpostavitev dvostranskega sistema v Jugoslaviji, kar naj bi dvignilo demokracijo; Vladimiru Dedijeru pa, ki je že svojčas podpiral Djilasove zmote, da je ljudska skupščina odvzela na predlog državnega pravdnika parlamentarno imuniteto in privolila v uvedbo sodnijskega postopka proti njemu zaradi zarote proti državnemu ustroju in državni varnosti.

K stvari kot taki je zavzel stališče podpredsednik zveznega izvršnega sveta FLRJ Edvard Kardelj v svojem govoru na kongresu Zveze komunistov Bosne in Hercegovine v Sarajevu.

Oborožitev Nemčije — trd oreh za francoski parlament

Že v začetku minulega tedna se je začela v francoskem parlamentu razprava o odobritvi pariških sporazumov za sprejem Zapadne Nemčije v organizaciji Atlantskega in Bruseljskega pakta ter za njeno s tem povezano ponovno oborožitev. Začetek je bil neugoden za ratifikacijo, ker je parlament odklonil prvi člen pariških sporazumov, ki govori o spremembi prvotnega Bruseljskega pakta v Zapadnoevropsko unijo in o nemški oborožitvi. Situacija je bila za Mendes-Francea kočljiva, vendar jo je obvladal, ker je predmetni člen izvil iz celotnega ratifikacijskega zakona in ga z neko koncesijo ponovno vložil kot samostojen zakonski osnutek. Z vsemi zakonskimi osnutki za ratifikacijo pariških sporazumov je povezal vprašanje zaupnice svoji vladi. Medtem je francoski parlament že odobril sprejem Zapadne Nemčije v Atlantski pakt in ratificiral celotni ratifikacijski zakon ter tako izrekel zaupnico ministrskemu predsedniku in vladi. Samo glasovanje o iz celot izvetem ratifikacijskem zakonu glede Bruseljskega pakta in nemške oborožitve je bilo preloženo (baje samo iz tehničnih vzrokov) na večerajšnji popoldne. Do zaključka našega lista izid tega glasovanja še ni bil znan, vendar so vsi politični opazovalci pričakovali, da bo Mendes-France, čeprav morda z le pičlo večino tudi v tem vprašanju zmagal in dobil zaupnico parlamenta.

Pravosodni minister dr. Gerö umrl

Na Dunaju je v torek nenadoma umrl pravosodni minister dr. Josef Gerö. Pokojni ni pripadal nobeni politični stranki, vendar je v mnogih ozirih nagibal k socialistom. Rodom je bil iz Subotice ter je bil od leta 1921 v službi avstrijskega sodstva. Takoj po nacistični zasedbi Avstrije ga je Gestapo aretirala in odvlekla za 16 mesecev najprej v koncentracijsko taborišče Dachau, nato pa še v Buchenwald. Na položaju pravosodnega ministra je bil od konca vojne leta 1945 do jeseni 1949 ter v drugič od septembra 1952 do smrti.

Dr. Gerö je bil tudi znana osebnost v avstrijskem športu. V letih od 1927 do 1938 je bil predsednik Dunajske nogometne zveze, ves čas po vojni pa prezident Avstrijske nogometne zveze ter vodilni član avstrijskega olimpijskega komiteja.

Diplomatski odnosi med LR Kitajsko in FLRJ

Predstavniki Ljudske republike Kitajske in FLRJ Jugoslavije so začeli razgovore o zopetni vzpostavitvi normalnih diplomatskih odnosov med obema državama.

Mar ne velja isto za vse združništvo?

Iz centralnega glasila avstrijskega kmetijskega združništva »Die Genossenschaft« povzemamo, da je OVP-jevski Bauernbund na svojem nedavnem zasedanju v Zistersdorfu zavzel k vprašanju združništva naslednje stališče:

Avstrijski kmetje vidijo v svojem združništvu, ki se je obneslo že nad osem desetletij, temelj svoje svobode ter odklanjajo ukrepe, ki naj bi omejevali delovne zadrug ali kratili pravice, ki jim pripadajo.

Res, Zistersdorf je daleč od Koroške. Toda to še ni zadosten razlog za to, da gotovi krogi OVP-jevskega Bauerbunda na Koroškem pozabljajo na svoje sloves-

ne deklaracije, čim gre za združništvo avstrijskih kmetov slovenske narodnosti. Mar niso sovražni izpadi gospode okrog »Allgemeine Bauernzeitung« in ostalih »kmetijskih krogov« proti slovenskemu združništvu na Koroškem istovetni s poskusi omejevanja združnega delovanja in kratenja združništvu pripadajočih pravic? Kakor ostali avstrijski kmetje, vidijo tudi kmetje slovenskih krajev v Avstriji v svojem združništvu temelj svoje svobode. Kdor ta temelj izpodkopava in se pri tem poslužuje še hujskaštva in laži, naj ne govori o pravici in svobodi, marveč naj raje odkrito pove in prizna, da ima zahrbtno namene zaslužjevanja.

Kaj je in kaj obeta „koeksistenca“?

Ne le kot krilatica v razpravah in pomenkih o svetovnopoličnem položaju, marveč že kot nujnost in tudi kot obstojno dejstvo vse bolj pridobiva na pomenju pojem »koeksistence«. Na splošno pomeni ta beseda možnost ali potrebo ali dejstvo obstoja dveh ali več različnih stvari druge poleg druge, njen politični pomen pa danes predstavlja zaokroženi pojem možnosti, potrebe in dejstva, da lahko obstojajo druga poleg druge, da med seboj sodelujejo, da so v mirnem sožitju povezane države z različnimi družbenimi ustroji.

Po drugi svetovni vojni je velika vojna koalicija proti nacistični Nemčiji dokaj hitro razpadla v dva nasprotujoča si bloka, ki sta vodila dolgoletno hladno vojno med seboj. ZDA, ki so se med vojno ogromno okrepile, niso prikrievale svojih teženj, da postanejo svetovna sila prve vrste. Na drugi strani pa je politika Sovjetske zveze pod Stalinovim vodstvom razkrivala zelo slične, lahko tudi rečemo enake namene na drugi platformi. O »koeksistenci« tedaj ni bilo mnogo govora. Zadnja leta pa hladna vojna vedno bolj izgublja na učinku, bodisi zaradi miroljubnih teženj in želja milijonskih ljudskih množic v vsem svetu, bodisi zato, ker je mrzlično oboroževalno tekmovanje na eni kakor na drugi strani privedlo do nekega ravnotežja sil, ali zgolj, ker se odgovorni državniki polagoma le zavedajo, da bi preraščanje hladne v vročo atomsko vojno pomenilo neizbežno katastrofo človeštva.

Z umiranjem hladne vojne je vprašanje koeksistence postalo živa nujnost, koeksistenca sama, v današnjem svetovnopoličnem pomenu besede, pa tudi že marsikje stvarno dejstvo, ki ga ni moč prezreti. Enega od prvih zgledeov za to, da koeksistenca ni več samo zaželjeni ideal miroljubnih sil, temveč da je lahko stvarnost današnjega časa, so dale balkanske države s svojo trozvezo, v kateri niso le vojaško povezane, ampak sodelujejo na vseh področjih in se med seboj dopolnjujejo socialistična Jugoslavija z Grčijo in Turčijo, ki imata povsem drugačno notranjo, družbeno ureditev. Drugi, nič manj važen primer koeksistence kot današnjega stvarnega dejstva je razvoj prijateljskih odnosov med Indijo in Ljudsko republiko Kitajsko na Daljnem vzhodu, kjer si obe največji državi prizadevata voditi medsebojno politiko miru in nevmišavanja kljub popolnoma drugačni državni obliki ene in druge.

Morda sta na poti h koeksistenci tudi že doslej še nasprotujoča si velika svetovna bloka, ki ju vodita Sovjetska zveza in ZDA. Da so se lotili na Generalni skupščini Združenih narodov tako perečih vprašanj, kot so to razorožitev in mednarodna kontrola atomske energije in da so pri tem zabeležili tudi že nekatere uspehe, dá slutiti nove pozitivne korake k bodočim boljšim odnosom med velikimi silami. Spremembe v sovjetski zunanji politiki, ki so postale vidne tu in na primer tudi v nedavno početi normalizaciji odno-

sov med državami sovjetskega bloka in Jugoslavijo ter sicer še rahle, a vendar občutne težnje pri ameriških politikih, da bodo poleg krepitve svojega položaja z močnim podpiranjem evropske integracije, z vključitvijo Zapadne Nemčije v svoj vojaški blok itd. končno le pripravljeno priznati obstoječe stanje v Vzhodni Evropi in v Aziji kot veljavno, so prvi dokazi za uveljavljanje takega razvoja.

Poseben pomen na poti k miroljubnemu sožitju med državami in narodi sveta, na poti h koeksistenci torej, pa imajo so-

cialistične sile in svetovni socialistični razvoj sploh. Boj za utrjevanje miru v svetu je neločljiv od boja za socialistične, enakopravne odnose. Doseči take odnose pa bo končno mogoče le v spremenjeni, socialistični družbeni ureditvi, ki si sporedno s tem bojem utira pot povsod v svetu. Z njeno uresničitvijo bo današnja težnja miroljubnih sil po koeksistenci in bodo že uresničeni primeri stvarne koeksistence privedli do skupnosti enakopravnih držav in narodov v svetu, do vsestranskega napredka človeštva in do njegove enotnosti.

Starostno razmerje resen problem

Statistični oddelek Združenih narodov je raziskaval starostno razmerje prebivalstva različnih narodov. Urad je ugotovil, da živi v Avstriji v primeri z ostalim svetom sorazmerno največ starih ljudi. Iz tega dejstva je Avstrija tipična dežela, ki ima razmeroma največ rentnikov ter je za socialne politike in gospodarstvenike preskrba starih resen problem.

Statistika Združenih narodov navaja, da je v Avstriji od 100 ljudi 30 oseb starih preko 50 let, dočim jih je v Franciji 28, na Švedskem in v Švici 26, v Zapadni Nemčiji in Norveškem 25, v Angliji in na Danskem 24 in na Holandskem 22. Znatno manjše število nad petdesetletnikov izmed 100 ljudi izkazujejo narodi v Vzhodni Evropi, Aziji in južnoameriških državah.

Na drugi strani pa ugotavljajo v Avstriji relativno najnižje število rojstev. Na 1000 Evropejcev odpade na leto povprečno 20 rojstev, na 1000 Azijscev in južnih Amerikancev pa 30 do 50. V Avstriji se rodi na 1000 prebivalcev že nekaj let samo 15 do 16 otrok. Če številčni delež otrok v masi prebivalstva pada, raste istočasno delež starih ljudi in to je tudi bistven vzrok pojavnosti, ki ga statistiki zaznamujejo kot sorazmerno visoko število starih ljudi. Drugi vzroki višje starosti so pripisati napredku v medicini, predvsem pa tudi okoliščini razsežnega sistema socialne zaščite, ki je v Avstriji v mnogem boljše izgrajena kakor v mnogih drugih deželah.

Zdravniki izjavljajo, da prebivalstvo ne postaja starejše, temveč da je bolj zdravo. Pravijo, da je petdesetletnik današnjega časa neprimerno krepkejši in zdravjši, kakor pred stoletjem. Ta razvoj v Avstriji še davno ni zaključen. Po preračunavanju statističnega centralnega urada bo v Avstriji, če bo ostalo pri sedanjem razvoju, v petindvajsetih letih že danes nizko stanje otrok padlo za nadaljnjih 250.000, nasproti temu pa bo stanje starih ljudi, ki jih je danes 750.000, prekoračilo milijonsko številko.

Nastane vprašanje, kako in kdo naj zagotovi primerno eksistenco stalno naraščajočemu številu avstrijskih starih ljudi. Danes država že izplačuje letno sedem milijard šilingov ali dnevno 20 milijonov

šilingov retnikom in upokojemcem. Kljub tem ogromnim vsotam, ki jih mora kot davčno breme v pretežni večini nositi delovno ljudstvo, so posamezne rente v nešteti primerih še tako nizke, da ne krijejo niti eksistenčnega minimuma. Stalno pa so napredne socialistične sile na delu, da mostrujejo tudi ta težavni finančni problem ter iščejo poti in načine, da bo uspelo stare ljudi tako preskrbeti, kakor se za kulturno državo spodobi.

Kakor smo že svojčas poročali, je zvezni kancler ing. Raab med svojim bivanjem v Ameriki (v času od 21. novembra do 9. decembra t. l.) obiskal tudi sedež Organizacije združenih narodov. Naša slika ga kaže pred poslopjem sekretariata OZN v New Yorku. (AND/United Press)

Naše nagrade za vaše pravilne odgovore

na vprašanje: „Ali poznaš ta domači kraj?“

Vse dni po zaključku naše nagradne serije petih slik pod naslovom »Ali poznaš ta domači kraj?« je prihajal pismonoša z nabasano torbo v naše uredništvo in nas zasipal z rešitvami, ki so jih pošiljali naročniki in bralci iz skoro vseh krajev, kjer je razširjen Slovenski vestnik.

Minuli torek zvečer, ko je potekel zadnji termin za dostavljanje rešitev, smo ob navzočnosti nevtralne komisije razdelili razpisane nagrade. Ker je bilo pravih rešitev seve mnogo, mnogo več, kakor predvidenih nagrad, je moralo o razdelitvi odločiti žrebanje. Mala triletna Maja in njena šestletna sestra Tatjana sta z razposajeno kretnjo segali v zajetni kup vposlanih odrezkov ter delili nagrade kakor je pač sreča nanesla. Da je pri tem Podjuna najbolje odrezala, ni niti čudno, še manj pa krivično, saj smo iz podjunskih krajev dobili tudi največ pravih rešitev. Najmanj rešitev so prispevali naročniki in bralci na Gurah in je res sreča, da so dobili vsaj eno nagrado. Rožani so z interesom sodelovali in prejeli nekaj nagrad. Izrazito smolo pa so imeli Ziljani. Čeprav so prispevali lepo število rešitev, se jim sreča pri žrebanju ni in ni hotela nasmehnuti. Verjetno imajo pri drugih stvarih več sreče.

Naloga tokrat res ni bila preveč težka. Poglejmo slike po vrsti in pravilne odgovore:

1. slika Beljak
2. slika Sele
3. slika Šmihel pri Pliberku
4. slika Žihpolje
5. slika Celovec

Za pravilno rešitev vseh petih slik prejmejo:

1. nagrado: Ciril Rudolf, Bistrica pri Pliberku
2. nagrado: Milka Kušec, Blato
3. nagrado: Janez Bric, Šteben
4. nagrado: Marko Hafner, Št. Janž v Rožu
5. nagrado: Hanzek Kežar, Horce pri Št. Vidu v Podjuni
6. nagrado: Ivan Krainer, Goselna ves
7. nagrado: Franc Picej, v bolnišnici v Celovcu
8. nagrado: Doroteja Malle, Št. Janž v Rožu
9. nagrado: Zvone Zupančič, Graz
10. nagrado: Marica Grilic, Lohanke

Za pravilno rešitev štirih slik prejmejo po dve knjigi:

Janko Ojcl, Sveče
Marija Gräflinger, Podljudelj
Janez Wutte, Vesele

Za pravilno rešitev treh slik pa dobijo po eno knjigo:

Marija Seger, Goriče pri Škofičah
Martin Lipuš, Pribla ves
Matevž Kelih, Borovlje

Naročniki in bralci, ki so bili izžrebani, lahko dvignejo svoje nagrade do 10. januarja 1955 v uredništvo Slovenskega vestnika. Kdor pa se do tega časa ne bo mogel zglasiti v Celovcu, mu bomo poslali nagrado po pošti. Nagrajencem čestitamo, da prejmejo dragocena in lepa novoletna darila. Naročnikom in bralcem Slovenskega vestnika, ki jim sreča tokrat ni bila naklonjena, pa se bo priložnost še kdaj ponudila.

Dr. Fr. Vatovec:

Mejnik v slovenskem časnikarstvu

(Nadaljevanje in konec)

Glavni Einspielerjevi sotrudniki so bili predvsem Fran Levstik, ki je malone v vsaki številki „Slovenca“ likal in pestil ujaljeno politično gospodo okoli Bleiweisa, nadalje D. Trstenjak, B. Raič, dr. Pavel Turner, dr. Vošnjak, A. Domicelj, A. Žnidarčič, dr. Srnc itd. V pismu, ki ga je poslal dr. Jos. Vošnjaku, odkritosrečno sporoča svoj sklep: „Čisto sam sem „Slovenca“ na noge spravil, sam ga hočem tudi na nogah držati, dokler le en krajcar v žepu cinglja.“ Naročniki so bili povečini duhovniki, kmetje in šolska mladina. Privlačevalo jih je geslo, natisnjeno pod glavo lista. „Živi, živi, duh slovenski, bodi živ na veke!“ Program časnika pa razglasa, da je slovenski duh prijatelj cerkvi, pravi omiki in mogočni Avstriji. „Slovenec“ hoče braniti pravice cerkve in slovenskega jezika. Tuj jezik po šolah, pisarnah in v vsakdanjem življenju ovira napredek naroda. „Slovenec“ bo objavljaval v slovenskem, lahko umljivem jeziku novice s področja poljedelstva, živinoreje, obrtništva, sadjarstva in vinogradništva. Želi pomagati na noge našemu „kupčevavcu in obertniku, našemu kmetu in delavcu, katerim se vsem naše dni prav terda godi. Tako se bo de širila po Slovenskem narodna omika in ljudska sreča.“

Ne smemo pozabiti, da je bil Andrej Einspieler skupno z Davorinom Trstenjakom, Božidarjem Raičem in graškim dr. J. Muršcem nosilec katoliškega liberalizma na Slovenskem. „Slovenec“ je oznanjal program narodne enakopravnosti ne glede na levo ali desno. Branil ga je proti cerkveni in posvetni gosposki. Zato si je npr. naprtil sovraštvo te gosposke. V dopisu iz Ljubljane kritizira namške pridige v Križankah, pri uršulinkah in pri sv. Jakobu. V Šentkavžu pa nekemu „domoljubnemu duhovnemu pomočniku, ki je videl polno cerkev belih peč, ni pustila vest, da bi se bil po nemški pokrižal, in na svojo odgovornost je začel pervikrat po slovenski moliti, in od tega časa so v Šentkavžu pri tej priliki slovenske litanije.“ Neustrašni D. Trstenjak pa namerja v dopisu „Od Savine“ svoj lok zoper ljubljanskega škofa Jerneja Vidmarja in mariborskega škofa Jakoba Stepišnika: „Olomuški nadškof je priporočal svoji duhovščini, da se poteguje pri volitvah v deželni zbor za Čehe. Djakovski škof Strossmajer je želel Slovincem zmago pri volitvah. Krški škof Valentin Wierj rojen Nemeč, ki ima v svoji škofiji dve tretjini Nemecev, in le eno tretjino Slovincem, se je naučil že davno prav izvrstno slovenskega jezika, in je bil Slovincem

zmeraj prijatelj ter je še sedaj obema narodoma, ki ju ima v svoji škofiji, pravičen. Od ljubljanskega škofa pa je znano, kako je hotel ravnati z nekaterimi korarji. Toda slavni narodnjaki so hoteli rajši izgubiti svojo čast, kakor da bi ravnali zoper svoje prepričanje. Spoznali so v svoji ponižnosti, da morajo biti svojemu škofu pokorni v cerkvenih, bogoslužnih rečeh, toda ne v političnih mislih, ne v narodnem čutju! Isto obnašanje škofa, ki je rojen Slovenec, ki ima v svoji škofiji skoraj same Slovence, „ni pravo, ni vrlo!“ Lavantinski škof, tudi rojen Slovenec, ki ima v svoji škofiji razen majhne peščice Nemecev tudi same čiste Slovence: on bi nas Slovence menda najrajši napodil v deveto deželo. V narodnem oziru je strašen zoprnik slovensko misleče duhovščine, in le nemščina mu je edino zveličanski raj. Vse se mora pri nas nemško pisati in predlagati, in šele v zadnjem ukaznem listu je svoji duhovščini na novič naročil: Die Sprache der Conferez Protokolle und Conferenz Ausarbeitungen ist ausnahmslos die deutsche. Bog mu blagoslov!“

Einspielerjev „Slovenec“ ni prizanašal napakam ljubljanskih politikarjev, ki so mu zaradi tega stregli po življenju. Z zaroto popolnega molka o njem so ga želeli zadušiti.

Pogumno pa se je tudi spoprijel z vsemi pojavi ter oblikami nemčurstva. Zato si je naprtil sovraštvo nemčurjev, ki so nazadnje pritisnili na celovškega nemškega tiskarja. Ni hotel več tiskati „Slovenca“. In ker ni bilo

v Celovcu druge tiskarne, je moral Einspieler list ustaviti. Toda to nasilje ga ni upognilo. L. 1882 je začel izdajati časnik „Mir“, ki je izhajal do 30. okt. 1920.

Einspieler ima tudi druge zasluge, ki pa ne sodijo v okvir tega sestavka ob 90 letnici njegovega „Slovenca“, ki je bil za Levstikovim poltednikom „Naprejem“ prva slovenska časniška svoboda tribuna, kamor se je lahko zahteval vsak Slovenec s svojo mislijo, s svojimi željami in zahtevki. Upravičeno je bil deležen največjih priznanj. Dr. J. Vošnjak pravi o njem: „Nisem ga poznal med Slovenci moža tako energičnega, s tako železno voljo in tako neumorno delavnostjo, kakor je bil Andrej Einspieler. Srednje rasti, suhega telesa, pa krepkih mišic, kar je vsakdo čutil, ki mu je stisnil roko. Karakterističen na njem je bil orlov nos, in njegove orlove oči.“ Ob 70 letnici pošilja „Ljubljanski zvon“ iskren pozdrav v „prijazni koroški Celovec“ možu, ki že bližje pol stoletja „s prižnice in s šolskega katedra, iz šumne deželne zbornice in iz tihe svoje sobe z mogočno pisano in govorno besedo neustrašno povzdiguje glas za večne, a tepta- ne pravice naroda slovenskega na Koroškem. Možu, ustanovitelju Mohorjeve družbe, ki je stopil pogumno z močjo čilega mladeniča na politično bojišče in se sam uprl mogočnemu germanskemu navalu. Fran Levstik pa je toplo pozdravil rojstvo celovškega „Slovenca“ in ga bodril, naj vztraja na poti pravične kritike.“

Kapital za prihodnost

Pod zgornjim naslovom je objavil priznani slovenski pisatelj Oskar Hudales, ki je zlasti za mladino napisal že celo vrsto lepih in zanimivih mladinskih stvari, krajši sestavek, v katerem poudarja potrebo po vzgoji ljubezni do knjige predvsem pri mladem človeku. Glavno vodilo njegovega članka moremo najlažje izraziti v naslednjih mislih: Bralca je predvsem treba vzgojiti, mu vcepiti ljubezen do lepe knjige že v rani mladosti. Začeti je treba že

za nas koroške Slovence, ki nam mora kot narodni manjšini biti prva zapoved, da poleg državnega jezika obvladamo in ljubimo posebno naš materni jezik — slovenščino. Kje se je bomo bolje naučili kot v in iz knjige, zlasti ko je v šoli pouk slovenskega jezika žal še vedno omejen in otežkočen. Zato je naša dolžnost, da se pač v večji meri oprimo samega, da se naučimo sami, česar nam današnja šola ne more dati. Na kratko: dobra sloven-

raščajajo mladino; da v državah, kjer je tovrstna literatura posebno razširjena, dosega mladinska kriminalnost vznemirjajoč obseg, je le eden izmed žalostnih pojavov, ki bi moral vzbujati vest slehernemu vzgojitelju otrok, v prvi vrsti pa nedvomno staršem.

Priznam, tudi sam sem v otroških letih najraje segal po literaturi, v kateri sem spoznaval „junake“ kot so bili Rolf Torring, Tom Shark, Hein Claas in podobni, „požiral“ sem zvezek za zvezkom doma, na vožnji v šolo in celo med poukom, dokler mi jih učitelj ni zaplenil in raztrgal. Povedati pa tudi moram, da sem po posredovanju moje matere (zato ji bom tudi vedno hvaležen!) take vrste literaturo kaj kmalu zamenjal za dobre slovenske knjige, med njimi največ Mohorjevih in Vodnikovih, ki smo jih imeli nekaj sto doma.

Zakaj pripovedujem te stvari? Samo zato, ker osebno poznam premnoge naše družine, v katerih se starši mnogo premalo ali pa celo prav nič ne zanimajo za to, če in kakšno knjigo vzame njihov otrok v roke. Mar mislijo, da si bo otrok v vsakem primeru znal sam poiskati le tisto, kar mu bo koristilo in da ne bo našel tudi kaj takega, kar bo slabo, morda celo pogubno vplivalo na njegov nadaljnji razvoj. Mar pozabljajo, da je prav doraščajoči otrok v posebni meri izpostavljen in hkrati najbolj dovzeten za najrazličnejše vplive, tako za dobre kakor seveda tudi za slabe. Torej taka brezbržnost staršev nikakor ni na mestu, marveč je njihova prvenstvena dolžnost, da kot prvi vzgojitelji usmerijo in vodijo korake svojega otroka, da v njem že v rani mladosti začnejo vzbujati ljubezen do dobre knjige. Zavedati se morajo velike resnice: Človek, ki se bo že v mladosti navezal na kvaliteto knjige, bo vsekakor odpornejši proti raznim sicer vabljivim, a v bistvu škodljivim vplivom okolice!

Da je knjiga v našem primeru celo dvojnega pomena za vzgojo mladega naraščajca, sem že uvodoma navedel in bi hotel poudariti le še naslednje: koroška dvojezična šola sedanje oblike še nikdar ni uspela, da bi vzgojila narodno zavednega Slovenca, že pa jih je mnogo

odtujila slovenskemu narodu in jih naredila za narodne odpadnike — renegate. Brez slehernega nacionalizma in šovinizma lahko trdimo, da so ostali koroški Slovenci narodno zavedni le v toliki meri, v kolikor so bili deležni vzgoje po naši slovenski materi in naši slovenski knjigi. Onim dvema gre vsa zasluga in samo njima moramo biti hvaležni, da smo še danes živ del slovenskega naroda.

Ali ni potem razumljivo, da mora knjiga v našem narodnem in zasebnem življenju tudi v bodoče igrati pomembno vlogo vzgojitelja predvsem našega mladega naraščajca. Naj torej klic staršem, da posvečajo nekoliko več pažnje tudi izvenšolski vzgoji svojih otrok, ne bo zaman, marveč napotilo, da bodo v bodoče tudi v svoji družini uvedli lepo in pohvale vredno navado, podariti otroku namesto malovredne in kljub temu drage igrače dobro ter poučno knjigo, ki mu bo kmalu postala najboljši prijatelj, hkrati pa ga tudi vzgajala v npravstvenem in narodnem duhu. Le tako bo knjiga lahko tudi uspešno kovala visoko obrestovani kapital za prihodnost, kapital, ki se mu pravi poštenost in narodna zavednost.

—ri.

Mladinsko kulturno tekmovanje

Od 14. do 22. maja prihodnjega leta bodo v Innsbrucku priredili šesti avstrijski mladinski kulturni teden. V zvezi s tem je razpisano mladinsko tekmovanje za literarno in glasbena dela. Vsi mladi pesniki, pisatelji in glasbeniki, ki so rojeni po 31. decembra 1924, se tekmovanja lahko udeležijo s svojimi deli na področjih lirike, proze, dramatike, ljudskega odra in lutkovnih iger odnosno s kompozicijami za komorno glasbo in klavirske solokomade. Dela, s katerimi se hočejo udeležiti tekmovanja, morajo vpslati, kakor razglašajo koroški deželni mladinski referat, do najkasneje 15. januarja na tirolski deželni mladinski referat (Landesjugendreferat Tirol, Innsbruck, Hofburg).

Vpslana dela bo ocenilo posebno razsodišče in izbralo najboljša, ki jih bodo predstavili javnosti v okviru omenjenega kulturnega tedna na literarnih in odrskih prireditvah.

Oče! Starši! Mati!

Vzbudite pri otroku ljubezen do branja — poskrbite mu dobro in poučno knjigo, ki jo dobite v knjigarni

Naša knjiga

v Celovcu, Gasometergasse 10

Na zalogi imamo bogato izbiro mladinskih spisov naših priljubljenih domačih pisateljev ter prevode najbolj znanih svetovnih avtorjev. Za najmlajše imamo prekrasne večbarvne slikanice, ki bodo navdušile slehernega otroka.

Zadovoljili bomo vsako vašo željo in vam nudili najboljše po najnižjih cenah.

Knjige si dnevno lahko ogledate in naročite tudi v pisarni v Beljaku, dvoriščno poslopje hotela Moser, Bahnhofstrasse 7.

★

Vaš otrok vam bo hvaležen, da ste mu že v mladih letih odprli vrata v prelepi svet književnosti.

Vsem
naročnikom
in bralcem,
sodelavcem
in prijateljem
Slovenskega vestnika
mnogo uspehov
in sreče
v novem letu
1955!

Uredništvo in uprava

takrat, ko otrok še ne zna brati. Lepa slikanica na primer bo že pri predšolskem otroku uspešno pomagala vzbuditi zanimanje za dobro knjigo. Zato naj bi v otrokovem življenju ne bilo praznika, rojstnega dne, uspešno končanega šolskega leta ali druge podobne priložnosti, ko bi med drugimi darili ne bilo tudi dobre knjige.

Te besede veljajo za vsakega posameznika in za vsak narod, toda koliko bolj veljajo še

Svetovni kongres slavistov prihodnje leto v Beogradu

V Jugoslaviji bosta prihodnje leto dve pomembni zborovanji slavistov. Spomladsi se bodo zbrali v Ohridu jugoslovanski slavisti, ki bodo na osnovi referatov zastopnikov iz vseh jugoslovanskih republik obravnavali pereča strokovna, znanstvena in pedagoška vprašanja. Za oktober pa je predviden kongres slavistov vsega sveta v Beogradu. Za ta kongres so napovedali svojo udeležbo tudi slavisti iz vzhodnoevropskih držav. Iz Sovjetske zveze se ga bo menda udeležilo 20 delegatov pod vodstvom znanega jezikoslovca Vinogradova.

ska knjiga nam mora postati drugi učitelj, da nam bo posredovala vse tiste dobrine, ki jih moramo posedovati kot zavedni člani naše narodne družine.

V prvi vrsti velja to za mladi naraščaj. V otroku, ki še ni podlegel raznim zunanjim vplivom, moramo začeti vzbujati ljubezen do materne govorice in kot najboljšega sredstva do knjige. Toda bodimo pošteni in odkrito priznajmo, da jih je med nami le malo, mnogo premalo, ki bi se teh svojih vzgojnih dolžnosti zavedali v potrebni meri. Za nami so letošnja miklavževanja in božični prazniki in le malo je bilo staršev, ki so ob teh priložnostih obdarovali svoje otroke tudi s primerno slovensko knjigo. Prav neznatno je število tistih otrok, ki jih starši za druge prilike razveselijo z darilom trajne vrednosti — z dobro knjigo. Vse premalo se zavedajo pogubnih posledic takega zanemarjanja, ker v nasprotnem primeru gotovo ne bi dopuščali, da si njihovi otroci iščejo sami zabavo in razvedrilo ter jih žal le prepogosto najdejo v obliki slabe in plebke literature, ki v njihovi mladi domišljiji ustvarja predstave o raznih revolverskih in kavbojskih junakih. V tisku dnevno lahko beremo, kam privede tako sicer počasno toda trajno vbrizgavanje nevarnega strupa za do-

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Slovenščina ne ljubi pasivnega izražanja. Pasiv rabi- mo predvsem tedaj, kadar hočemo poudariti stanje oseba ne glede na povzročitelja: Tako sem bil zbit in utrujen, kakor bi bil tri dni mltil. Naj bo pozabljeno, kar je bilo! Zagotovljena je svoboda znanstvenega in umetniškega dela.

V nekaterih izrazih nam pasiv s se rabi za brezosebno izražanje, kadar se hočemo omejiti samo na glagolsko dejanje; rabimo tako zvezo le v 3. osebi ednine: letos se je veliko zidalo; pri nas se veliko bere; dolgo se je govorilo o tem; vzame se že, vzame, le vrača se težko; slabo se vidi; nič se ne sliši; pride se v eni uri; umrje se tudi brez denarja.

Nekatere take pasivne oblike s se so prisiljene in tuje, n. pr. vabi se k obilni udeležbi, sprejema se, sporoča se, naznanja se itd.; zato uporabljamo rajši osebno aktivno obliko: vabimo (vabijo), sprejemamo(o), sporočamo, naznanjamo.

Posebej se moramo ogibati pri pasivnem načinu takele napačne rabe: vsak dan se sliši kako novico; krivca se bo kaznovalo; sprejema se nove naročnike; pri tem se je prezrlo malega obrtnika; v službo se ga sprejme takoj. Ti stavki so napačni, ker v brezosebni pasivni rabi ne smemo izraziti oseba s tožilnikom (novico, krivca itd.). Popravimo jih tako, da jih postavimo v osebni pasivni način: vsak dan se sliši kaka novica; krivec bo kaznovan; sprejemajo se novi naročniki; pri tem je bil prezrt mali obrtnik; v službo se (on) sprejme takoj. Še lepše je, če te stavke postavimo v tvorni način: vsak dan slišiš kako novico; krivca bodo kaznovali; sprejemamo nove naročni-

ke; prezrli so malega obrtnika, v službo ga sprejmemo (sprejmejo) takoj.

NEOSEBNE GLAGOLSKE OBLIKE

Nedoločnik

Nedoločnik je nepregibna glagolska oblika, ki ima pomen samostalnika in glagola. V stavku „govoriti je srebro, molčati pa zlato“ bi namesto govoriti in molčati lahko postavili samostalnika govor in molk. Očitno pa sta obe obliki nastali iz glagola. Ker pri teh oblikah ne ločimo osebe, števila, časa in naklona, jim pravimo nedoločniki.

Nedoločniki se uporabljajo zlasti v zvezi z glagoli znam, smem, morem, moram: znam pisati, brati, streči; ne smemo tepsti, krasti; ne moreš uganiti, ubežati; moraš delati, trpeti, leči.

Pri nedoločniku ne smemo uporabljati predloga za; reči je treba: veliko je imel govoriti (ne: za govoriti); saj ni da bi povedal (ne: saj ni za povedati); nimam kaj jesti (ne: nimam nič za jesti); dal mu je, da bi prodal (ne: dal mu je za prodati).

Namenilnik

Namenilnik izraža namen; stoji pri glagolih, ki pomenijo ali povzročajo premikanje.

Zgledi: Gospodar odide gosta sprejemati in gostiti. Vsako jutro se je hodil umivati k studentu. Gremo krompir peč. Pojdite spat! Mati je poklicala sina jest. Hčer je poslala iskat knjige.

Razločuj: hitel je delati (= hitro je delal) — hitel je delat (= hitel je na delo).

Pri dovršnikih se namenilniku radi ogibljejo. Zato bomo dejali: pojdi in zapri duri (namesto: pojdi zapret duri); zdravniki je prišel ter zašil rano (nam. je prišel zašiti rano); pošlji koga, da kupi olja (nam. pošlji koga kupiti olja).

Deležniki

Tvornosedanji deležnik na -e je živ le pri nekaterih nedovršnih glagolih. Končuje se na -e, ako je v 1. osebi ednine sedanjega časa poudarjeni -im (molčim, stojim, klečim, ležim — molčé, stojé, klečé, ležé), na -aje, ako je v sedanjiku -am (jokam, igram, meketam — jokáje, igraje, meketáje), na -ujé, ako je v sedanjiku -ujem (kupujem — kupujé).

Ta deležnik se rabi prislovno in označuje dejanje, ki se godi hkrati z drugim dejanjem: molčé orožje svoje vsak si vzame (molči in si vzame); mrmráje so poslušali govor (poslušali so govor in pri tem mrmrali).

Tvornosedanji deležnik na -č imajo nedovršni glagoli. Dela se iz krajših oblik 3. osebe množine sedanjega časa:

em, o (ejo) — oč: nesem, nesó — nesoč
im, e (ijo) — eč: gorim, goré — goreč
am, ajo — ajoč: stiskam, stiskajo — stiskajoč
jem, jejo — joč: kupujem, kupujejo — kupujoč

Ta deležnik se rabi pridevniško (se torej sklanja) ali prislovno: Uprl je vame svoj proseči pogled; čelo nad globoko ležečimi, mrjočimi očmi je bilo nagubano. — Počasi so lezli v hrib sopeč in hropeč; žena je ljubeče pogledala moža.

Tvornopretekli deležnik na -ši, -vši imajo le redki dovršniki. Delajo ga iz nedoločniške osnove z obrazilom -ši, če se osnova končuje na soglasnik (rek-ši, prišed-ši), z obrazilom -vši pa, če se osnova končuje na samoglasnik (opazi-vši, stopi-vši).

S tem deležnikom izražamo dejanje, ki se je zgodilo pred dejanjem drugega glagola: Prišedši domov, je legel (prišel je domov in potem je legel). Opazivši prijatelja, se je močno razveselil (ko je opazil prijatelja, se je močno razveselil).

(Se nadaljuje)

KOLEDAR

Petek, 31. december: Silvester

1955

Sobota, 1. januar: Novo leto
Nedelja, 2. januar: Makarij
Ponedeljek, 3. januar: Genovefa
Torek, 4. januar: Tit, škof
Sreda, 5. januar: Telesfor
Četrtek, 6. januar: Trije kralji

Borovlje

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah je minulo nedeljo poskrbelo za prijetno spremembo in razvedrilo. Priredilo je družabni popoldne, neprisluseno prireditvev, na kateri se je zbralo precej ljudi in so se prav dobro imeli. Poleg prijetne družabnosti, medsebojnih razgovorov in šal je prišla do veljave naša pesem, kateri so vsi s srčno radostjo prisluhnili. Domači pevski zbor je pod vodstvom Tonija Spruka lepo in ubrano zapel vrsto domačih pesmi. K sodelovanju so povabili pevski zbor iz Kotmari vasi in Kotmirčani so se z moškimi in mešanimi zborom povabilu radevolje odzvali. S svojim sodelovanjem so tudi najboljše doprinesli k lepemu uspehu in razpoloženju. Kotmirčani so privedli s seboj še muzikanta, ki je s svojim inštrumentom izzval živahen ples. Vsi so bili s popoldnevom zelo zadovoljni in razveseljeno je, da je bil neki starejši možak nad vse navdušen zaradi lepšega petja.

V večernih urah je prišel na družabnost v spremstvu domačinov tudi znani koroški pesnik Michael Guttenbrunner, ki je pred nedavnim prejel visoko odlikovanje za svoja literarna dela. Poeta, ki je poznan kot odločen in neustrašen zagovornik vseh tistih — če se izrazimo s Cankarjevimi besedami —, ki »ponižani in razžaljeni nosijo težko breme krivice na svojih trudnih plečih«, je občinstvo sprejelo z velikim navdušenjem in so mu tudi domači pevci zapeli v pozdrav več slovenskih narodnih in borbenih pesmi.

Tako smo v Borovljah prijetno doživeli in zaključili minuli praznik, ki je vsem, ki so se prireditve udeležili, le prekmalu minulo.

Z obiska v hribovski vasi

Takole ob praznikih rad obiščeš svoje dobre znance in prijatelje. Posebno letošnja prva dva praznika te je izredno mило in lepo vreme vabilo v hribe k našim gostoljubnim gorskim kmetom. Ne dajo si tu vzeti, da ti ne bi postregli z dobrotami, ki jih posebno skrbno pripravijo za praznike. In starejši kmet, oče odraslih hčera, je s ponosom vzel na znanje pohvalo za serviranje dobrote in spomnil na čase, ko je bilo še vse drugače. Od teh časov ni kdo ve kako dolgo. Z vidnim zadovoljstvom je pripomnil, da sta kakovost in zboljšanje jestvin na njegovem domu pripisati sposobnosti hčerke, ki si je osvojila gospodinjsko izobrazbo in potrebno znanje, da razume uporabiti kuharske recepte in je sposobna postaviti na mizo pečivo raznih vrst in oblik, ki ga svojčas še niso poznali.

Gostitelj je pripovedoval, kako je bilo še pred malo desetletji vse slabše življenje in prehrana na kmetih, posebno v gorskih predelih. Kolač trde, rode pogače je že pomenil praznik. Otroci so se razveselili, če so jim mogli starši prinesti od peka iz mesta suhe žemlje. In še to se je zgodilo zelo poredko, ker ni bilo lahko za denar. Napredek v tem pogledu pa je danes pridr tudi že v od prometa oddaljene kmečke družine. Tudi mesna jedila so postala mnogovrstna. Marsikje že na sodoben način konzervirajo sveže meso, da ga ohranijo okusno in sočno za daljšo dobo.

Pripomnimo lahko še, da je tudi stanovanjska in osebna kultura na kmetih vidno napredovala. Prostore skušajo okusno opremiti in z vso natančnostjo pazijo na snago, saj je v negovanem prostoru človeku res dobro biti. Obleka je postala praktična in smotrno krojena. Starejši mož je pripovedoval, da še pred nekaj desetletji na kmetih tako rekoč nihče ni imel plačca,

niti ne pletenih jopic. Ko pa danes vprašaš kmečkega fanta ali dekle, ki nase kaj dasta, odkod imata okusno pletene jopice, ti bosta povedala, da jih je naredila sestra za brata, ali mlada žena svojemu možu ali dekle sama sebi. Marsikje na kmetih pa umejo sami okusno in lično narediti otroške oblečke, domače ženske obleke, moške srajce itd. Tudi to koristno znanje je uspeh strokovne gospodinjske izobrazbe,

Zasnežene Rute

(Faller)

ki si vse bolj utira pot tudi v kmečke družine.

Razumljivo je, da so prednosti zboljšane življenjskega položaja povezane tudi z drugimi činitelji, kakor predvsem z naprednejšim, sodobnim in donosnejšim gospodarjenjem. Napredek v gospodarstvu pa ni odvisen samo od pridnosti, marveč spet v prvi vrsti od gospodarsko strokovnega znanja, ki ga more gospodar črpati iz knjige, poučnih predavanj in ekskurzij, kmetijskih tečajev in najbolj v svoji kmetijski šoli.

Nič novega ni, kar je tukaj povedano,

Gotovo ste uganili :

22. januarja bo spet „Slovenski ples“ v Celovcu

pač pa naj bo pobuda vsem, da čimbolj izkoristimo dane možnosti za osvojitve koristnega znanja, ki nam more samo koristiti in nam olepšati življenje. Naše organizacije s posredovanjem knjige, prirejanjem tečajev in z dobro urejeno kmetijsko šolo v Podravljah odpirajo vrata vsej naši mladini, da si osvoji koristno strokovno znanje.

gim sklenili, da bo požarna bramba priredila dne 16. januarja 1955 svoj ples pri p. d. Primožu v Medgorjah. —

K zadnjemu počitku smo ob številni udeležbi žalnih gostov zanesli znano in zavedno p. d. Brezovnico, ki jo je kap nenadoma iztrgala iz srede žalujočih svojcev. Domači pevski zbor ji je zapel žalostinke, gospod župnik pa je spregovoril poslovilne besede. Tudi šele komaj šest mesecev stara Hlabinjeva deklica je umrla. Žalujočim preostalim naše iskreno sožalje!

Karl Prinčič

Celovec—Klagenfurt

želi vsem svojim odjemalcem
srečno in uspešno novo leto
1955

Manjše POSESTVO kupim z živim
in mrtvim inventarjem ali brez.
Prevzem takoj. — Naslov: Karl
Ribisel, Gersdorf 2, Post Maria Saal

BÜTTINGHAUS

Imetnik: Fridoid Höller

podružnica Beljak-Villach, Klagenfurterstr. 3
telefon 44-32

Stenske opažitve s položčenimi ploščicami
Tlakovanje s Feinklinker-ploščicami
Terrazo - in kamenoleseni tlak
Veletrgovina s stavbenim materialom

V novem letu mnogo sreče in
športnih uspehov želi vsem
svojim članom in včlanjenim
društvom

Slovenska fizikturna zveza
Celovec

Vsem svojim članom ter ostalim
ljubiteljem narave in naših gora
želi planinskih uspehov polno
novo leto 1955

Slovensko planinsko društvo
Celovec

SREČNO NOVO LETO ŽELI

Ludvik Borovnik
PUŠKAR

Borovlje

Srečno in uspeha polno novo leto
želi

URAD ZA ZVEZO FLRJ
v Celovcu

Srečno in uspehov polno novo leto želijo

Srečno novo leto vsem prijateljem
in znancem želita

Mila in Fritz Popper

Beljak

Mohar Andrej

Celovec

Družina Prušnik Karel, gostilna
Brde pri Kotmari vasi

Marija Pippan

Celovec

Družina Lubo Urbajs

Deščice

Družina Blaž Singer

Celovec

Ivan Čuden

lesna trgovina

Bistrica pri Št. Jakobu v R.

Družina ing. T. Schlapper

Borovlje

Družina Stanko Černic

Loga ves

Družina ing. Danilo Kupper

Celovec

Vsem, ki ljubijo in gojijo našo lepo
slovensko pesem, želijo veselo in
srečno Novo leto

Pavlejš, sin Miro in družina

Družina France Picej

Žamanje

Mišič Toni, krojaštvo »Elegant«
Št. Kandolf-Kotmaraves

Slovensko prosvetno društvo

»Gorjanci«

Kotmaraves

Družina Andrej Wieser

Borovlje

Kristi Schellander

Bistrica pri Št. Jakobu v R.

Družina Nemec, pd. Žmukova

na Plešivcu

Kmalu bomo imeli umetni mesec

Mnogo se govori in piše o poletih v vesmirje. Vendar se vedno poudarja, da bo kaj takega mogoče šele čez kakih dvajset ali trideset let. Po ugotovitvah strokovnjakov za vesmirje pa se zdi, da bomo imeli tako imenovani umetni satelit ali umetni mesec že mnogo prej, najbrž že čez tri leta. Ime pa mu bo »miška« in tehtal bo komaj 450 kg. »Miška« bo krožila okoli zemlje v višini 300 km. Instrumenti za astrofizikalna raziskovanja pa tudi za druga opazovanja na tem satelitu naj bi človeštvu priskrbeli dragocene podatke za del vesoljstva nad nami, kamor so prispele doslej le redke rakete. pa še te komaj za nekaj minut.

Smer tega prvega umetnega satelita bo pravokotna na zemeljski ravniki (ekvator) in na črto med Soncem in Zemljo, potoval bo torej v smeri zemeljskih poldnevnikov (meridianov) čez severni in južni tečaj (pol).

In kako bodo spravili ta satelit v višino 300 km? V ta namen bo potrebna takozvana tristrojna raketa, ki potrebuje zelo malo tekočega goriva. Že ime pove, da bo raketa sestavljena iz treh delov, na njenem vrhu pa bo satelit »miška«. Ko bodo pognali prvi del rakete, bo le-ta

švignila najprej navpično navzgor, nato pa se bo nekoliko nagnila. Drugi del bo pomagal raketi, da bo prišla na določeno višino, tretji del pa ji bo dal dokončno hitrost, nakar bo odletel iz nje umetni satelit.

Kot vsi drugi se bo vrtel tudi umetni satelit okoli svoje osi, na »tečajih« umet-

Atomske bombe in vreme

Premnogi se nikakor ne strinjajo s tem, da bi eksplozije atomske bombe na Tihomorskih otočjih ne vplivale na vremenske prilike v Evropi. Kot protiutež nasprotnim trditvam so pripravili med drugimi naslednje ugotovitve:

Sonce je še vedno glavni mojster vremena. Trajno izžareva na zemljo 170.000 milijard kilovatov. Ta ogromna sončna energija ima odločilni vpliv na vreme po vseh kontinentih sveta. Razcepitev atomov enega kilograma urana povzroči nasprotno temu le sprostitev enega milijona kilovatov; ta razmeroma majhna količina toplotne energije torej ne more imeti odločilnega vpliva na vremenske pojave v svetu.

Meteorologi se šestokrat sklicujejo na radioaktivne delce, ki so jih odkrili med neurji v velikih višinah. S temi delci skušajo dokazati, da atomske bombe vplivajo na vreme. Toda pri tem je treba razlikovati dva popolnoma različna učinka atomske eksplozije: energetskega in pa širjenje najmanjših radioaktivnih delcev v atmosferi. Treba je tudi primerjati energijo, ki je značilna za takšno ali drugačno vreme. Tako je energija atomske bombe ustrezna energiji, ki jo izžareva Sonce na eno minuto navpično na kvadrat 100 kilometrov krat 100 kilometrov. Če

nega satelita pa bodo nameščeni opazovalni instrumenti. Pomembne za pravilno delovanje satelita bodo takoimenovane sončne baterije, ker se bo zaradi njih lahko zmanjšala teža satelita, da bodo mogli spraviti vanj čimveč instrumentov.

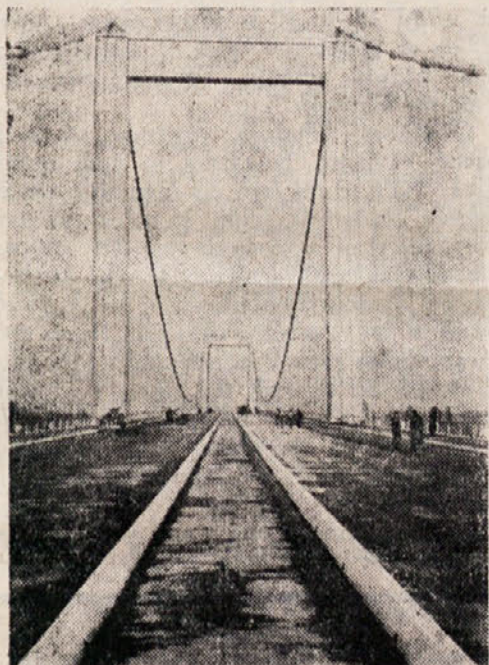
Za primerjavo naj še povemo, da stane moderni bombnik 15 milijonov dolarjev, raketa za polete v višine atmosfere pa stokrat manj.

Novo letalo, ki ne potrebuje letališča

Britanska tovarna Scottish Aviation je izdelala dvomotorno letalo »Twin Pioneer«, namenjeno tistim krajem, kjer ozemeljski in gospodarski razlogi ne dovoljujejo ureditev letališč z dolgimi stezami za vzletanje in pristajanje letal.

»Twin Pioneer« lahko pri polni obtežitvi vzleti z vsega skupaj 18 metrov dolgega prostora, za pristajanje pa potrebuje 17 metrov prostora. Na 80 km lahko prenese 16 potnikov. Letalo je visokokrilnik in izdelano popolnoma iz kovine. Kolesa tega letala so močna, neupotegljiva in dovoljujejo vzletanje in pristajanje na neravnem ozemlju.

Vsem gostom in ljubiteljem dobre kapljice
želi srečno in veselo novo leto
Gostilna Schleicher
STANKO ČERNIC
Loga ves

S 373 metri dolžine je novi most čez Ren pri Kölnu najdaljši rečni most v Evropi. Zgradili so ga za avtoprogo namesto leta 1945 podrtega mostu in ga nedavno izročili prometu. Čez most peljeta, kakor pri vseh nemških avtoprogah, dve vozišči, ki ju loči v sredini kolesarska pot. (AND)

Vsem odjemalcem
vsem našim delavcem in uradnikom
veselo in uspehov polno
ново leto 1955!

**Opekarna Drveša ves - Pliberk
Ziegelei Ebersdorf - Bleiburg**

Lastnik:

KRAUSLER

Upamo tudi v novem letu na
plodonosno, dobro in zaupno
medsebojno sodelovanje!

O francoskem ministrskem predsedniku Mendes-Franceu je znano, da posebno rad pije mleko in da poskuša to svojo dobro navado v okviru svoje borbe proti prekomernemu uživanju alkoholnih pijač prenesti tudi na francosko ljudstvo. Prva dva pomembna ukrepa v tem pravcu sta že storjena: vsak šolski otrok v Franciji dobi brezplačno po 1/8 litra mleka dnevno v odmoru med poukom in od 1. januarja naprej bo tudi v francoski vojski mleko sestavni del dnevnega obroka hrane namesto vina, ki so ga francoski vojaki doslej dobivali s hrano vred. (AND)

Zgodovina žepnega robca

Še pred šestimi stoletji so si kralji, plemiči in škofje, pesniki in učenjaki brisali nosove prav tako kot pračlovek, ki ga je narava obdarila z zdravim palcem in kazalcem. Šele v šestnajstem stoletju se je pojavila nova moda, ki je popravila revolucijo v tem kočljivem poglavju lepega vedenja.

Nekega dne je zajel Benetke val radovednosti in navdušenja, ko je neka lepa in elegantna dama uporabila na neki slavnosti štirioglat košček platna, da si je z njim obrisala nos. Navdušenju je seveda

sledilo posnemanje. Slavni košček platna je osvojil celo francoski dvor. Kmalu je postal vsak tak robček iz dobrega blaga in obrobljen z najfinejšimi čipkami.

Na svoji zmagoviti poti je prodril robec v Nemčijo, ki je postal znamenje visokega družabnega položaja tistega, ki ga je nosil. V Nemčiji so bili žepni robci sprva pridržani le kraljevski družini, dvornemu spremstvu in višjemu plemstvu. Še 1595. leta so izdali v Dresdenu posebno odločbo, ki je navadnim državljanom izrecno prepovedovala uporabo žepnega robca.

Anton Ingolič:

Žeja

»Ne prodajte nas, ne prodajte nas trdosrčnemu Nemcu!«

»Martin ni slab človek, a preveč je trpel na tej zemlji, preveč mu je prirastla k srcu. Oba sva trpela.« In že se je poglala proti Dobnikovi ženi, ki je vznemirjena prihajala iz vinograda. »Gospa, dobri ste,« je govorila vročično, »Bog ne bo nikoli pozabil, kar ste že storili za nas, usmilite se nas še zdaj!« Vrgla se je na kolena pred zmedeno Vero, ki ni vedela, kaj se je zgodilo. »Gospa, kakor Marijo vas prosim, obvarujte nas hudega! Ko boste odpeljali vino, bo Martina minilo! Potrpajte z njim! Koliko sem zadnji čas jaz potrpeh! Jezus, koliko! Slutila sem, da bo prišlo nekaj hudega. Joj, joj!« Samo še kratki vzdihli so se trgali iz nje. Oči so ji zalile solze in dušil jo je jok. Tedaj je zagledala svoje otroke, ki so preplašeni stali na robu vinograda. Skočila je k njim. Pograbila je Tiliko in Vančka ter ju potegnili za seboj. Ostali so ji prepadeni sledili. »Pokleknite, otroci, pokleknite in prosite še vi, da se nas usmilijo in nas ne zavržejo!« je zmedena ponavljala.

Vanček se je poleg nje spustil na tla in pretresljivo zajokal. Tudi Tilika je zbegana pokleknila, čez čas so se spustili še ostali na kolena, le Tomažek je stopil k Svenšku, ki je medtem sedel na drva in ves zmeden strmel v ženo. Tinč pa je ostal na sepu in se kremžil, kakor bi se hotel smejeti in jokati obenem.

»Gospod,« se je Svenška spet oglasila z mirnejšim, toda nič manj pretresljivim glasom, »poglejte nas, zvesto smo delali in zvesto vam bomo delali tudi vnaprej, ne prodajte nas! Ostanite naš gospodar! Prosim, ostanite! Tudi Martin vam bo delal, kaj hoče drugega? Obljubi, Martin, da boš skrbel za njihovo gorico, za njihov sadovnjak in njihov gozd! Obljubi!«

Stopila je k Svenšku, ki se je slednjič spravil na noge, se nekaj trenutkov zmeden oziral okoli sebe, potem pa spregovoril z zlomljenim glasom: »Ne klečite, otroci, moji ubogi otroci!« Otroci so se dvignili. »Pojdimo na delo!« je zamrmral, si oprtal brento in se pognal proti vinogradu. Žena in otroci so mu sledili brez besede.

Dobnik in njegova žena sta ostala nad vinogradom sama.

XVIII

Sredi popoldneva drugega dne je bila pri Dobniku trgatav končana. Ko so se

trgači začeli razhajati, je stopila Jusovka na sep. »Čujte, ljudje, pridite še k meni,« jih je povabila, »do večera bomo obrali, drugega dela se vam danes tako ne izplača začeti.«

»Zakaj ne, če boš dala piti!« je takoj privolil nekdo s Sladke gore.

»Pojdimo in oberimo še Jusovki!« se jih je oglasilo še nekaj.

Jusovki bi se zdelo imenitno, če bi šli vsi k njej in bi imela prav toliko trgačev kakor vinogradniki. »Piti boste dobili,« je obljubila. »Tudi kruh sem že spekla in kupila mesa. Menila sem, da bi brala jutri, a tako bo še bolje. Pulko, bi nosil brento? Kaj pa ti, Kelc? Pridite vsi! Trezaja, pojdi po Trčkove! Reci, da jih lepo prosim. Sama bom povabila še Turkuša. Tako, pojdemo! Kam greš, Mina? Pridi z nami! Ali misliš, da ne bo pri meni nič piti in jesti? Pojdemo!«

Čim so prišli v vinograd in začeli s trgatvijo, je zaklicala Pulku: »He, Pulko, pojdi po bučo vina za brentače!« Potem je stopila bliže k njemu in nadaljevala samo zanj. »Dve buči mošta ti dam za bučo vina.«

»Premalo bo, Roza. Vino je po šest, sedem, mošt po poldrugi dinar. Tri za eno, če hočeš!« je odvrnil kočar in čakal na odgovor.

»Naj bo, tri, samo prinesi, da me ne bodo obrali!«

Ob takem velikem prazniku ni mogla biti malenkostna. Kateri kočar je že imel toliko trgačev? Menda Pulko, kjer opravijo sami in jim je žal, da bi prišel celo kdo od sosedov ali sorodnikov in se nazobal.

Kmalu potem so prišli Trčkovi otroci.

»Pridite!« jim je poklicala Jusovka. Zadnji čas se je sicer pobotala z bratom, ali nikogar še ni bilo k njej. Zato je otroke hrupno sprejela. »Tule poleg mene boste brali. Po dva in dva imejta eno vrsto. Ali matere in očeta ne bo? Pa Lojz? Škoda. No, da ste le vi prišli. Tonček, ti boš bral z menoj! Tako, tudi zobljete lahko, saj ne berete pri Koreski, ki vam gleda na usta. Tonček, pozobljite tale grozd, saj letos še menda nisi zobal.«

»Nisem, teta,« je odvrnil deček, ki je zadnja dva tedna vse dneve čepel spodaj pod kočjo in strmel v zoreči vinograd.

»Gelica, pojdi po Petrčka, da bo še on dobil kako jagodo.«

Jusovki je bilo prijetno, da se je lahko kazala kot skrbna gospodinja, dobra mati in darežljiva teta spričo toliko ljudi, za katere je vedela, da so jo še do nedavnega obsodili in ji prerokovali žalosten konec. Posadila je otroka pod polno trto. Petrčku so zažarele oči, ko je zagledal nad seboj debele jagode. Sežal je po njih s svojimi drobnimi ročicami in vzklikal od veselja.

Pozimi ne sme manjkati zelenjave in sadja

Hrana, ki jo uživamo mora vsebovati iste sestavine, ki jih ima tudi naš organizem. Vsako hranilo ima svojo nalogo v organizmu, ustvarjanje novih telesnih celic ali po toplote in energije.

Hrano dajejo živali, rastline in rudnine (sol, voda). Živali nam dajejo v glavnem mleko, sir, smetano, maslo, jajca, meso, mast in drugo. Vsa ta živila so zelo bogata na beljakovinah, ki so tudi sestavni deli vsake celice človeškega organizma. Zato mora naša hrana vedno vsebovati beljakovine. Mast potrebuje telo za tvorjenje telesne toplote in energije, toda preveč masti ovira prebavo in vpliva na prekomerno debelenje.

Od rastlin v glavnem izkoriščamo stročnice, žitarice, krompir, zelenjavo, sadje in olje. Tudi te snovi vsebujejo beljakovine (posebno žitarice in stročnice), poleg tega pa imajo še škrob, sladkor in celulozo. Škrob in sladkor potrebujemo za tvorjenje telesne toplote in energije, celuloza pa pospešuje prebavo, na katero delujejo tudi rastlinske kisline in rastlinske dišave.

Iz rastlinske hrane dobivamo še nujno potrebne rudninske soli in vitamine, ki jih organizem potrebuje vsak dan. Od rudninskih soli so najvažnejši kalcij, železo in fosfor. Telo jih potrebuje za izgradnjo organizma (kosti, krvi, mozga in možganov). Prav tako potrebuje vitamine za pravilni razvoj, rast in ohranjanje organizma ter zavarovanje pred nalezljivimi boleznimi. Vsak vitamin ima svoje posebne lastnosti. Vitamini so tudi v živalski hrani, n. pr.: v mlečnih proizvodih, jajcih in drobovini. Največ pa jih vsebuje rastlinska hrana, sadje in zelenjava (korenček, peteršilj, paradižnik, paprika, zelje, ohrovč, kislj zelje, čebula itd., kakor tudi jabolka, šipek, jagode, slive itd.).

Pomanjkanje vitaminov in rudninskih soli najbolj občutimo pozimi in spomladi, ko uživamo malo presnega sadja in zelenjave. Ker je hrana pozimi bolj enolična in glede na sestav pomanjkljiva, opažamo pri ljudeh otrujenost in iznemoglost, kakor tudi majhno odpornost proti boleznim.

Ljudje navadno mislijo, da je sit človek tudi dobro hranjen. Tako mnenje je nevarna zmeta, kajti le raznolika hrana je zdrava in v njej mora biti pravilno razmerje med živalskimi in rastlinskimi živili. Sodobni nauk o prehrani priporoča rastlinsko hrano kot glavno sestavino naših jedilnikov. Najbolje je tudi, da je med to rastlinsko prehrano precej presnega (solate), kajti le tako dobi telo nepokvarjene naravne sestavine beljakovin in rudninskih soli, kakor tudi vitamine. Če pa pripravljamo prikuhe, moramo upoštevati pravila o pravilni prehrani, n. pr. zelenjavo moramo dobro in hitro oprati, najbolje pod tekočo vodo in nikoli je ne smemo pustiti da leži v vodi, kuhati pa jo moramo v čim manj vode

in ne predolgo, vendar pa mora biti mehka; vodo v kateri smo kuhali zelenjavo vedno porabimo in jo nikoli ne zlijemo proč. Zelenjavo solimo, ko je kuhana in nikoli preveč; prav tako ne uporabljamo preveč drugih začimb (popra, paprike, kisa).

Poleti, ko je zelenjava na pretek, je prav lahko sestaviti pravilni jedilnik. Precej težje pa je to v zimskih mesecih. Gospodinja, ki je na to mislila že poleti, je pripravila zimsko zalogo, ki ji bo zdaj zelo dobro služila. Če imate v shrambi sveže zelje (belo in rdeče), ohrovč, vse vrste koreninske zelenjave (korenček, posebno peteršilj in zeleno), dalje čebulo in česen, belo repo, rumeno kolerabico ter sadje (jesenske hruške, jabolka), potem ne boste v zadregi. Važno je tudi, da imate kislj zelje in kislj repo, ki sta v zimskih mesecih najboljši vir vitamina C,

posebno če ju uživamo surove ali v obliki solate. Pri kolinah je kislj zelje za razsol neprecenljive važnosti.

Veliko nam bo pomagalo tudi posušeno ali konzervirano sadje in zelenjava, posebno marmelada in sadni sokovi. Ti zadnji so nam zlasti potrebni, če imamo v družini otroke.

Tako založene bi naše shrambe pač morale biti, toda veliko je gospodinji, ki niso nič pripravile: nekatere so preveč zaposlene, pa ne utegnejo, druge pa ni te lepe navade in mlade žene niso tega vajene. Toda zaradi tega še ni treba obupati, kupovati bodo morale pač sproti. Čeprav je v zimskih mesecih zelenjava draga, naj ne bo nobene gospodinje, ki bi štedila pri teh izdatkih, kajti zelenjavo in sadje nujno rabi naš organizem za pravilen razvoj in delovanje.

Novoletna pečenka

1 kg pljučne pečenke, svinjska mrežica, 10 dkg suhe slanine, 2—3 dkg suhih gob ali nekaj več vložnih, 1 čebula, peteršilj, 5 dkg masti.

Pljučni pečenki obrežemo kožice, nato jo nasolimo, malo popoprmo in pečemo 10 minut na vroči masti in v precej vroči pečici. Nato razgrnemo po deski svinjsko

mrežico, jo obložimo s tankimi rezinami slanine, nato pa še z listi ohrovta, ki smo jih prej prevreli v slanem kropu, da se zmehčajo. Na vse to položimo pečenko. Po vrhu jo obložimo s prepraženo čebulo, gobami in peteršiljem. Meso zavijemo v pripravljeno mrežico, povežemo z nitko in spečemo. Pečeno zrežemo

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Če je otrok prehlajen

Z nastopom hladnih dni se pri otrocih rade pojavijo gripalne infekcije, to je obolenja dihalnih organov (nahod, bronhialni katar, angina in influenza). Ljudje jih preprosto nazivajo prehlad, čeprav so to različne bolezni, ki jih povzročajo bacili influence. Na ustni, nosni in žrelni sluznici je vedno nekaj teh bolezenskih klic, ki pa niso nevarne vse dotlej, dokler ne

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV pri obolenjih: žolča, jeter, želodca, dihalnih organov, kakor tudi pri stvarjanju peska in kamnov v ledvicah, žolčniku in mehuru, odlična pri gorečici!

popusti obrambna moč organizma. Če pri hitri ohladitvi telesa naša odpornost naglo oslabi, prav tako pri nezadostni prehrani, prevelikih naporih, boleznih i. pd. Tako telesno stanje je zelo ugodno za razmnožitev klic, ki povzročajo prehlad v lažji in težji obliki. Če otrok kiha ali kašlja, potem ni težko ugotoviti, da je obolen zaradi infekcije s klicami, ki so bile na sluznici, ali pa z vdihavanjem malih infekcijskih kapljic v slabo prezračeni sobi, lahko pa je povzročil infekcijo že oboleni član družine.

Gripalne infekcije se kažejo na razne načine. Pri otrocih opazimo najpogosteje obolenje grla in žrela. Sluznica je močno rdeča. Otrok težko diha skozi nos, kašlja in ima zvišano telesno toploto. Odvajanje je večkrat kljub pravilni prehrani nerodno. Otrok tudi nima teka, je nemiren in slabo spi. Kakor hitro opazimo pri njem te bolezenske znake, je najbolje, da pokličemo zdravnika. Sami malemu bolniku raje nikar ne dajamo raznih sulfamidnih preparatov, penicilina in drugih antibiotikov. Pri nekomplirani gripi vročina v

Železnokapelški **Carinthia Lithion vrelci**

enem ali dveh dneh popusti. Zdravniških navodil se moramo točno držati. Ni se nam treba vznemirjati, če otrok nekaj dni po prestani gripi slabo je, ker se to pogosto dogaja.

Z gripe se večkrat pojavi tudi vnetje srednjega ušesa. Otrok tedaj že v nekaj dneh dobi visoko temperaturo, je zelo

na lepe rezine in polijemo z lastnim sokom, ki se je nabral med pečenjem. Pečenka mora ostati sočna, zato jo moramo med pečenjem pridno polivati.

Ni vsak bencin za čiščenje madežev

Največkrat čistimo razne madeže na tkaninah z bencinom, vendar nismo z uspehom vedno zadovoljni, ker se nam zgodi, da pusti bencin okrog madeža temen rob, ki ga le težko odpravimo. Da ne bomo neprijetno presenečeni, moramo bencin pred uporabo preizkusiti. Nekaj kapljic kanemo na čist bel papir in pustimo nekaj minut, da izhlapi. Ako je bencin kemično čist, to se pravi, da ne vsebuje nikakih primesi, bo izhlapiel s papirja brez sledu in ga lahko uporabljamo tudi za čiščenje občutljivih tkanin. Ako pa ostanejo na papirju madeži in temen rob, tedaj je to znak, da ni čist in ga ne smemo uporabljati za čiščenje.

PRAKTIČNI NASVETI

Zelo žilavo meso postane hitreje mehko, če dodaj vodi, v kateri ga kuhaš, dva do tri žlice kisa.

Kadar vlivaš vročo tekočino ali vroča jedila v glaže ali glažnato posodo, jih postavi med napolnjevanjem na mokro krpo, da ne počijo.

Madeže in umazanijo na usnjenih taškah očistiš lahko z mlekom.

občutljiv, nemiren in zajoka ob pritisku na uho. Gripi lahko sledi tudi vnetje pljuč, za kar so še posebno občutljivi šibki, rahitični otroci. Temperatura ostane nekaj dni na višini 39 do 40 stopinj Celzija. Otrok težko in pospešeno diha. Pljučnico, ki je bila včasih smrtno nevarna, zdaj zelo uspešno zdravijo.

Obolenja dihalnih organov so torej precej različna. Nekatera so tudi nalezljiva. Tako se od časa do časa pojavijo na primer epidemije gripe, ki so jo po prvi svetovni vojni imenovali špansko bolezen. Najuspešneje obvarujemo otroke prehlada, če jih dobro oblečemo in ne pustimo, da bi se jim telo hitro ohladilo. Paziti moramo, da bo zrak v stanovanju vedno čist, zato naj bo zgornji del okna v spalnici podnevi in ponoči nekoliko odprt. Tisti, ki so že prehlajeni, ne pustite k otrokom zlasti pa ne dopuščajte, da bi jih poljubljali in s tem povzročili infekcijo. Če je mati prehlajena, naj si zaveže čez usta in nos lahko ruto, otroška posteljiča

Naprodaj pri:

RUDOLF SIMONITSCH
Waagplatz 2 Borovlje — Ferlach Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

pa naj stoji čim dalje od njene. Otroka naj nikar preveč ne pokriva, da se ne oznoji in vodi naj ga veliko na zrak, da bo postal odporen za toplotne spremembe.

Ob prvi priliki je smuknila gori k Turkušu.

»Boter, pridite, beremo!« ga je povabila.

»Ali ne bomo jutri?« se je zavzel starček, ki je spravljal v stiskalnici vinske tropine v sod.

Jusovka je nekoliko v zadregi razložila, kako je prišlo, da je že začela s trgatvijo.

»Zdaj pa res ne utegnem,« je odvrnil Turkuš vidno nejevoljen, ker se Jusovka ni držala dogovorjenega.

Jusovka je še enkrat razložila srečno naključje in še enkrat povabila starca, čeprav ne več tako iz srca kot prvič. Ko je ponovil, da res ne utegne, se je odpravila. Na vratih jo je Turkuš ustavil.

»Torej, Jusovka,« je zaklical za njo, »kakor sem rekel: pripeljite sem gori k meni, do večera bo krnica prazna. Glej, da bodo skrbno obrali. Mošt pa prepusti meni, prodal ti ga bom bolje, kot bi ga ti. Jutri se vrne Marko v mesto, vzela bo s seboj steklenico, da ga odnese na pozikunjo. Pazi na vsak grozd, na vsako jagodo!«

Jusovka je prikimala in že je bila doli v svojem vinogradu.

Trgači so bili glasni, šalili so se, prepevali in vriskali, da se je razlegalo po gričih. Jusovka ni mogla dolgo zdržati v svoji vrsti. Pustila jo je in odšla pomagat drugam, ali pa je kar tako hodila sem in

tja. Odšla je tudi v hišo. Ko je precenila, da ima premalo kruha in mesa, je poslala Pulkovo Trezajo v Ilovec po belega kruha in klobas.

Še pred mrakom so končali. Jusovka je trgače povabila na južino. Nekateri so sicer dejali, da bodo šli domov, saj so vedeli, da kočarka ne more pogostiti tolike množice, a Jusovka je hotela, da so vsi odšli v sobo. Na mizi je bilo več krožnikov belega kruha, mesa in klobas. »Kar sedite za mizo ali za peč! Fideršek, prinesi klop izpred hiše! Tako, zdaj bo za vse dovolj prostora. Trezaja, vzemi krožnik in jim ponudi! Kje le hodi Pulko tako dolgo? Sedite in vzemite!«

Končno so le posedli. Segli so po mesu in kruhu. Prileglo se jim je. Otroci so požrešno otepali velike kose belega kruha in hlastno prigrizovali meso in klobase. Ko je prinesel Pulko vina, je trebušasta zelena buča romala od trgača do trgača. Tudi otroci so pili.

Jusovka je hodila med ljudmi kakor gospodinja velike svetle hiše z obširnim vinogradom in polnimi svinjaki in hlevi. Žejalo jo je po smehu in veselju. Od pomladi se je mesece in mesece pehal za košček trdega kruha, hodila na delo k Dobniku, Mundu in Koreski, celo v Ilovec, obirala v Žalcu hmelj in kovala na Polju krompir. Ni poznala drugega kakor delo. Odkar je zapustila očetovo hišo, še ni toliko in tako vztrajno delala. In kaj

je dobivala za svoje delo? Tu na Vinskem vrhu po sedam, osem dinarjev, v dolini nekaj dinarjev več. Poleg tega se je morala ravnati po nasvetih starega Turkuša in neprestano se je bala, da ne bo prišel kdo od posojilnice in zahteval povračilo dolga. Bil je še marsikaj, kar ji ni dovoljevalo, da bi živela kakor prej: obljava, ki jo je dala mrtevemu očetu, strah pred tem, kar je zadelo Svenška, in skrb za otroke. Šele zdaj je spoznavala, kako pusto je bilo zadnje mesece njeno življenje. Toda ali ga ni z današnjim dnem konec? Trgatev je in z njo konec težkega dela. Kar ga še bo, ni vredno besede. Prodala bo vino, odnesla posojilnici tisoček in vse leto bo brez skrbi. Še nekaj je te ure čutila bolj kot kdaj prej: gospodarica je, s svojo velikodušno gostoljubnostjo spravlja v zadrego kočarko, celo hčerke srednjih kmetov iz Ilovca; viničarji sploh ne morejo do besede. Pri Dobniku so dobili samo vino in kruh, ona pa jim streže z mesom in klobasami. Naj se najedo in napijejo, da bodo vedeli, da ona, Jusovka, še ni na psu in nikoli ne bo.

»Le pijte in vzemite! Najejte se, da boste lahko gonili kamen!« je vzklikala in ponujala na vse strani.

»Čas je, da gremo stiskat!« je v mraku opomnil Pulko. »Trezaja, pojdi po voz, da odpeljemo grozdje!«

»Čakaj,« jo je zadržala Jusovka, »letos bom pri Turkušu!«

»Zakaj pa pri Turkušu?« se je zavzel Pulko. »Vsako leto si pri meni, pa je bilo prav. Kdo bo nosil gori v hrib, saj je strmo kot po strehi? Še teže bo z moštom, pol se ga bo razlilo.«

Tudi nekateri drugi so dejali, da je najbolje, če pride Trezaja z vozom, nanj nalože grozdje, ga odpeljejo k Pulku, tam stisnejo in se vrnejo z moštom.

»Kar na delo,« je silil Pulko. »Še nocoj bomo gotovi!«

Jusovka ni vedela, kaj naj stori. Ne bi se rada zamerila Turkušu, rada pa bi bila nocoj prosta, popolnoma prosta. Pri Pulku ne bo nihče gledal nanjo in na druge, če bi se malo poveseleli. Vsako leto je bilo veselo, letos mora biti še bolj. »Meni je vseeno,« je slednjič dejala neodločno.

Turkuš je prišel, ko so grozdje že odpeljali. V sobi je našel le nekaj fantov in deklet, ki so se stiskali okoli mize in peli, ostali so odšli doli k Pulku. Ni maral za njimi. Zmajal je z glavo in se nejevoljen vrnil v svojo kočjo.

Spodaj pri Pulku so moški stresli grozdje v krnico, se sezuli, si zavihali hlače, umili noge in začeli mečkati grozdje, ker Pulko ni imel mlina. Ostali so posedli okoli krnice, se hrupno pogovarjali in šalili z dekleti. Pulko je spet moral prineesti bučo vina. Ko je bilo grozdje zmečkano, so zložili koš in zmetali grozdje vanj.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Naše delo v sadovnjaku

Ce še nismo prej, vsaj sedaj takoj pograbimo listje, preden bo zapadel sneg. Sadni škrlup (krastavost) in še par drugih listnih bolezni, ki prezimijo v listju, se bo drugače spomladi, ko dozori ob ugodnem vremenu, še močneje razširil.

Ce kdo še ni zaščitil sadno drevje pred zajci, naj stori to takoj. Tudi če je to delo že opravil, naj še enkrat pregleda vsa drevesca, če je še vse v redu in če ni morda kje pregledal kako drevesce. Zapomnimo si, da ob hudem gladu zajcem lub sadnega drevesa nikoli ni prestar in da se loti vsakega debela, kateremu s svojim malim gobčkom še pride do živca.

Ce je na lubu stara skorja, le-ta varuje deblo pred zajci. Za obvezo debela je uporabno vse, kar zajec ne žre: Trstika, koruznica, smrečje, papir, celuloza itd. Mazanje z apnenim beležem pomešano z ilovico oz. kravjekom ni popolnoma zanesljivo, ker pride lahko dež, ki mešanico spere. Popolnoma zanesljiv pa je namaz z

krvjo tudi še tedaj, če to v večji meri pri mešamo apnenemu beležu. Zajec je namreč samo rastlinožer in krvi ne prenese.

Je li kdo že mislil na čiščenje sadja? Dokler ne zapade preveč snega, je pozna jesen oz. zgodnja zima zelo pripraven čas za čiščenje sadnega drevja. Sedaj to delo gotovo lahko bolj skrbno opravimo kot spomladi, ko se nam že preveč mudi z delom na polju.

Ker je bilo letos malo sadja, gotovo visi po drevesih še gnilo sadje. To moramo na vsak način odstraniti. Ker z roko dosežemo nekatere samo z težavo, ga oberimo z obiralnikom ali pa ga odrežimo z škarijami ki smo jih privezali na drog. Gnilo sadje pobrismo tudi na tleh in ga sežgimo. To je do sedaj še najučinkovitejši način zatiranja sadne gnilobe, monilije, ko te bolezni s škropljenjem še ne moremo uničiti. Ko imamo sadno drevje očiščeno, lahko takoj pričnemo z zimskim škropljenjem.

Škropimo lahko tudi ob mrazu. Ob mrazu škropimo samo z polovično koncentracijo Karbolineja ali rumenih olj. Zato je škropljenje ob mrazu za polovico cenejše od škropljenja, ko še ne zmrzuje. Z ročnimi škropilnicami moremo škropiti do 5°C z motornimi do 11°C mraza ne da bi škropilnice zaradi mraza preveč nagajale.

Skrajni čas je tudi že za gnojenje sadnega drevja. Mladim sadnim drevescom, katerih krošnja še v premeru ne presega 3 m, zakopljemo gnoj v kolobarju v premeru en in pol metra, večjemu pa ob kapu krone v širini okoli 1/2 m. Čim godnej-

ši je gnoj, tem preje bo prišel spomladi do učinka. Namesto gnoja je seveda tudi pripraven mešanec (kompost). Gnojenje neposredno okoli debela — kar še tolikokrat opažamo — je seveda popolnoma nesmiselno delo, ker tam skoraj ni nobenih drobnih koreninčic, da bi vsrkale hrano. Korenine segajo precej daleč mimo vejne krošnje in se od nastavka ob korenjači (Wurzelhals) proti koncu čim dalje bolj razčlenijo in imajo proti koncu čim dalje več drobnih koreninčic, ki edine sesajo iz zemlje hrano.

Gnoj sadnemu drevju lahko tudi s plugom plitvo podorjemo. Gnojenje je letos že posebno važno, ker po naših krajih marsikje že tri leta, večinoma pa 2 leti nismo imeli prave sadne letine. Pričakovati je torej, da je letošnje poletje radi večletnega izostanka letine zastavilo preveč cvetnega popja in da bo prihodno pomlad preveč cvetelo in nastavilo preveč zaroda, vsled česar lahko se utegne preveč izčrpati in prinesiti le kremžljav sad. Zgodi se tudi lahko, da bo precej dreves radi onemoglosti v naslednji zimi poginilo.

V splošnem računamo 4 kg hlevskega gnoja na vsak m², ki ga pokriva veja krošnja. Doraščeno drevo močno rastoče sorte, zavzema 100 m², in potrebuje skoraj 400 kg hlevskega gnoja. Ker ne razpolagamo vsi z takšnimi količinami gnoja, pognojimo v prvi vrsti namiznim jabolkam in izpustimo hruške in jabolke moštnice. Če smo prenemarni za zakopavanje oziroma podor gnoja, tedaj ga razdrobimo vsaj na široko pod celo krono, kjer bomo dali v bližini najmanj, proti robu krone pa čimveč gnoja.

Ing. Marko Polcer

Pismo kmečki mladini

Krmilna vrednost silaže

Krmilna vrednost silaže je odvisna tako od krmnih rastlin, ki smo jih silirali, kakor tudi od starosti rastlin za časa siliranja in od poteka kisanja ali vrenja. Vse te tri vrednostne momente mora živinorejec pri sestavi krmnih obrokov za svojo živino — posebno pa za krave — upoštevati.

Potek kisanja ali vrenja silaže je brez dvoma najvažnejše, kar mora živinorejec ugotoviti, predno prične pokladati silažo. Če smo silirali samo koruznico in če smo jo kratko zrezali in dobro stlačili, potem silaža pri vrenju ni izpostavljena posebni nevarnosti. Večjo nevarnost predstavlja vrenje za kvaliteto silaže metuljnic, torej za silažo detelje, lucerne in grašice ter za silažo pesinoga listja. Pred krmiljenjem take silaže, tudi če je pomešana s koruznico, moramo pregledati, če silaža ni gnila in če nima oster ali plesniv in zatohel vonj.

Ostro kisel vonj silaže je znak previsokega odstotka očetne kisline (Essigsäure). Zelo močan in neprijeten vonj, ki je soroden vonju žarkega masla, pove, da je pri vrenju nastalo preveč maslene kisline. Taka silaža je manjvredna, če ne že škodljiva. Ako pa smrdi silaža po gnilobi, je popolnoma pokvarjena in bognečaj, da bi jo poskušali krmiti. Plesniva in zatohla silaža je posledica slabega tlačenja, ker je ostal med rezanjem še zrak, in tam se je pričela razvijati plesen. Mehki stebli in listi silaže so znak slabše kvalitete silaže.

S pomočjo teh znakov bo nekoliko izkušen praktik že lahko ocenil vrednost silaže. Novec pa, ki si o kvaliteti silaže niso na jasnem in ki sumijo slab potek vrenja, priporočamo, da pokličejo na silažo navajenega sosedu ali pa dajo povprečni vzorec svoje silaže v preiskavo „Poskusnemu in raziskovalnemu zavodu“ v Celovcu, Heuplatz.

Dobra silaža mora biti svetlorumene barve. Ne sme biti sluznata (schleimig) in tudi ne premokra. Njen vonj mora biti prijeten kakor vonj kislega zelja. Če znaša kislost manj kot 4,5 pH (kar nam lahko ugotovi raziskovalni zavod), potem se pri sestavi krmilnih obrokov lahko zanesemo na naslednje vrednosti silaže:

	beljakovine	škrobna vrednost
silokoruza v mlečni zrelosti	1.0%	12—15%
listje krmne pše	1.5%	8.7%
črna detelja pred cvetjem	2.3%	10.2%
lucerna pred cvetjem	3.5%	9.8%
deteljno-travne mešanice	2.1%	10.3%
grašična mešanica	1.8%	8—10%
parjen krompir	0.9%	16.8%

Krmilno vrednost mešanice silaže iz različnih rastlin ugotovimo, če smo si količkaj zapomnili, v kakšnem razmerju smo pri siliranju mešali oz. koliko voz smo zrezali silokoruze, koliko pa detelje ali kake druge rastline.

Ce upoštevamo, da je letošnje seno na beljakovinah silno revno (samo 1—3 %) pride mo do spoznanja, da ob samem dodatku silaže še vedno ne bomo dali molznicam in mladi živini dovolj beljakovin. Odgovarjajočo molznost bomo v letošnji zimi dosegli le, če bomo dodajali molznicam tudi še beljakovinske krme. Ne pozabimo, da potrebuje krava vzdrževalno krmo, ki vsebuje ca. 30 dkg beljakovin in 3 kg škrobnih vrednosti, za vsak liter mleka pa še nadaljnjih 5 dkg beljakovin in 1/4 kg škrobnih vrednosti.

bl.

Še en dokaz za uspešnost izdatnega gnojenja

Kogar še niso prepričali vsi dosedanji primeri rentabilnosti uporabe umetnih gnojil, temu hočemo postreči še s primerom s poskusnega polja v Celle (Zap. Nemčija), ki ga povzamemo iz »Deutsche landwirtschaftliche Presse«. Poročilo se

	brez N (dušika)	slame v q/ha
40 kg N (ca. 200 kg nitramoncal)	23.72 (100%)	44.71 (100%)
50 kg N (ca. 250 kg nitramoncal)	34.01 (144%)	64.43 (149.3%)
60 kg N (ca. 300 kg nitramoncal)	35.04 (150.6%)	66.40 (145.5%)
	36.66 (156%)	68.88 (160.1%)

Ako preračunamo pridelke na tržno vrednost v šilingih, vidimo naslednje primerjalne vrednosti:

	zrnje	slama	skupno
brez dušika	5.455.60	894.20	6.349.84
40 kg N	7.822.30	1.288.60	9.110.90
50 kg N	8.059.20	1.328.—	9.387.20
60 kg N	8.331.80	1.377.60	9.709.40

Ce nasproti tej primerjavi postavimo višje izdatke za nitramoncal, vidimo, da bi nam ob izdatnem kalifosfatnem gnojenju dušik zaslužil:

	vrednost višjega pridelka za nitramoncal	izdatek zaslužek
40 kg N	2.761.10	260.— 2.501.10
50 kg N	3.037.40	325.— 2.712.40
60 kg N	3.259.60	390.— 2.869.60

Zasluzek govori odločno za maksimalno uporabo gnojil, za polno kalifosfatno gnojenje in za dušično gnojenje, kolikor ga rastline prenesejo. Kar velja za rž, velja sorazmerno tudi za druge poljščine in travnike.

Bodimo dobri gospodarji in ne štedimo v novem letu pri nakupu gnojil.

bl.

Za novo leto čestita in se priporoča

Sepp Korenjak

lesno, košarsko in ščetarsko blago vseh vrst
Celovec—Klagenfurt
Benediktinerplatz 10

Razdelilne naprave za električno luč in za pogon

Telefonske naprave in naprave za lučne signale

SCHRACK

Elektrizitäts- A. G. Wien

Pisarna in dobavno skladišče za celo Koroško

Celovec — Klagenfurt, Rosentaler Straße 15

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Pomen zastavne pravice v zemljiški knjigi

V skupino vprašanj in pojmov, ki jo sedaj že v petem nadaljevanju obravnavamo, spada tudi »kavcijska hipoteka« v zemljiški knjigi. Gotovo je že marsikdo slišal ali čital ti dve latinski besedi, pa jih ni prav razumel.

»Kavcija« je vsaka varščina, ki jo dam kot varnost za izpolnitev kake dolžnosti in ki se v korist upravičene osebe lahko vknjiži na mojem posestvu kot zastava v zemljiški knjigi, toda samo z najvišjim zneskom, za katerega po potrebi jamčim. To se pravi, da — čeprav bi bila moja obveznost še tako velika — jamčim samo z intabuliranim najvišjim zneskom, če nisem podpisal poleg tega še kake nadaljnje ali druge dolžnosti.

Večkrat se daje taka zastavna pravica tudi za posojila, tedaj namreč, ko ne dobim takoj celotne vsote, ampak samo en del, drugo pa po potrebi. Na ta način pozneje ni treba delati ponovne prošnje za vpis zastavne pravice, posebno, če je varščina že vknjižena na dobrem mestu. Tudi višina obresti se lahko tako vknjiži, samo mora pri tem upnik sam paziti, da ima za obresti in stroške vedno nekaj več vpisanega kakor je dal posojilo in ima terjati. To je važno tudi za posojilnice, ki sem ter tja zaradi enostavnosti in hitrejšega poslovanja delajo s »kavcijsko hipoteko« in ne s čisto natančno »posojilo hipoteko« (Kredithypothek). V tem oziru so pa tudi še druge razlike: Pri »kreditni hipoteki« — to je oni način vpisovanja v zemljiško knjigo, ki smo ga obravnavali v dosedanjih člankih pod gornjim naslovom, zlasti v zadnjem — upnik lahko zahteva zboljšanje zavarovanja, če dolžnikovo posestvo iz katerega koli vzroka zgubi na vrednosti. Pri »kavcijski hipoteki« tega ne more! — Ko v primeru dražbe upnik na osnovi kavcijske hipotek prijavi svojo zahtevo, mora seveda obrazložiti, kako visoka je njegova prava terjatev, to pa le do vknjižene višine, v kateri je že vse zapopadeno. Ko bi imel terjati več od vknjižene višine, je na tej podlagi presežek na vsak način zgubljen.

Sedaj še vprašanje, kaj vse lahko obsega zastavna pravica te ali druge vrste? Na kratko: vse, kar spada k posestvu, na katerem je vknjižena; torej vse prave pritikline in prirastke. Če ima na primer kdo na svojem posestvu kakega pava ali mimogrede kako posebno kočijo ali če je poleg gospodarskega konja samo zaradi ugodne cene kupil mlado žrebe za zopetno prodajo, te stvari ne spadajo h gospodarstvu vsakega posestva in zato niso prave pritikline. Ravno tako zastava ne obsega več sadu, ki je že požet ali pobran ali spravljen.

Ce ima dolžnik več posestev ali zemljišč, lahko zaradi večje varnosti upnika dá zastavno pravico skupno na vsa posestva odnosno zemljišča, kar se po zakonu imenuje (s tujo besedo) »simultan-hipoteka«. Samo se mora v takih primerih natančno povedati, katero zemljišče ali posestvo naj je glavni, to je navadno največ vredni zemljknjižni vložek (Haupteinlage); drugi vložki pa so stranski (Nebeneinlagen). Če pride do dražbe, se znesek, ki spada na zastavljeni dolg, seveda različno razdeli na posamezne vložke, kakor so pač bili prodani. Te zadeve pa spadajo že med določbe izvršilnega zakona, ki si ga bomo o priložnosti tudi ogledali.

Pri pravilno napisanem odnosno zapisanem dolžnem pismu in če ima dolžnik osebno premoženje, ki je upniku znano, je stvar upnika, ali pri izterjavanju seže po dolžnikovih zemljiščih, ali se zadovolji z eksekucijo na osebno premoženje, ali zahteva pritegnitev obojega ta kritje dolga, ali samo enega zemljišča itd.

Vsak, kdor ima v življenju kadar koli opraviti s takimi stvarmi, tako kmet kakor obrtnik, delavec kakor podjetnik, mora poznati »glavne ceste«, da v zamotanem omrežju gostoprepričen poti »slepe pravice« ne zgreši svojega cilja. Zato črpamo snov za naše pravne članke iz življenjske stvarnosti, da naše bralce na ta način polagoma sprijaznimo s »paragrafi«. Kdor se namreč samo na druge zanaša, bo navadno podlegel! Obračajte se na nas s pravnimi vprašanji in spodbudami za članke v bodoče še bolj pogosto kot doslej!

Vsak, kdor ima v življenju kadar koli opraviti s takimi stvarmi, tako kmet kakor obrtnik, delavec kakor podjetnik, mora poznati »glavne ceste«, da v zamotanem omrežju gostoprepričen poti »slepe pravice« ne zgreši svojega cilja. Zato črpamo snov za naše pravne članke iz življenjske stvarnosti, da naše bralce na ta način polagoma sprijaznimo s »paragrafi«. Kdor se namreč samo na druge zanaša, bo navadno podlegel! Obračajte se na nas s pravnimi vprašanji in spodbudami za članke v bodoče še bolj pogosto kot doslej!

Dipl. ing.

RUDOLF MOSER

mestni stavbenik

ALOIS RINAGLGradbeno podjetje za stavbena in inženirska dela
CELOVEC-KLAGENFURT, Rosentaler Straße 17 / tel. 56-28**CARIMPEX** CELOVEC — KLAGENFURT, Gabelbergerstraße 24
Telefon 24-98**Izjava:** uvozne, izvozne, tranzitne in reeksporne posle**uvaža:** sadje, zelenjavo in druge prehrabene artikle, krmila**izvaža:** poljedelske in druge stroje, orodje, tehnični material ter artikle široke potrošnjeSrečno in uspeha polno novo leto
želi vsem cenjenim odjemalcem
NEON - AUSTRIA
A. RUDALICS, Klagenfurt

Villacher Straße 3 / Telephon 30-03

Neon - svetlobne reklame - razsvetljave prostorov
laboratorijske potrebščine

Prva in edina pihalnica stekla na Koroškem

**Kärntner
Druckerei**der Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft
m. b. H.**CELOVEC - KLAGENFURT**Viktringer Ring 28
Telefon 30-90/20-05Veselo in uspešno novo leto
želi
Vaša strokovna trgovina za dom**LODRON**

Beljak—Villach

HANS HARLANDER & SINOVI

CENTRALNE KURJAVE / SANITARNE NAPRAVE

POREČE - PÖRTSCHACH, Hauptstraße 228 / telefon 224
CELOVEC - KLAGENFURT, Villacher Straße 4 / telefon 26 - 62

Vsem mojim zelo cenjenim odjemalcem mnogo uspeha v novem letu 1955!

Stoiser & Wolschner

betonski izdelki — gradbeni material — keramika

Celovec—Klagenfurt

Bahnstrasse 87 telefon 25-43

**„GANZ“ elektro - delavnice
Ing. Franz DULLNIG**

Električne instalacije, pogonske naprave visoke in nizke napetosti, prosti in kablovodi, električni stroji

poprave, prodaja in zamenjava strelovodne naprave

CELOVEC - KLAGENFURT
Pischendorfer Straße 4 / telefon 58-22**Zdravo
novo leto**

želi vsem članom in prijateljem

KONSUM GÖC

Celovec, Beljak, Spittal a. d. Drau

Povprečno sto Avstrijcev vzdržuje eno gostilno

Nedavno so zborovale avstrijske protialkoholne organizacije, katerih je skupno deset. Strokovnjaki so obravnavali probleme čezmernega uživanja alkohola, ki pomeni veliko zlo za tisoče posameznikov in tira vsako leto nešteto družin v pogubo.

Zastopnik delavske abstinentske zveze dr. Rotter je obravnaval vprašanje državne prepovedi točenja alkoholnih pijač, kakor so ta način, ki se imenuje s tujo besedo prohibicija, preizkusile nekatere države, kakor Združene države v Ameriki in tudi Švedska. Amerika je imela uvedeno popolno prohibicijo. Švedska pa je potrošnja alkohola racionirala. Ti ukrepi so pokazali zelo malo uspeha. V Ameriki se je razcvetelo nedovoljeno točenje alkoholnih pijač na skrivaj in razpredlo tihotapstvo, čemur tudi državni organi niso mogli do živenga. Amerika je prohibicijo ukinila in tudi na Švedskem se racioniranje alkoholnih pijač ni obneslo. Referent je nasvetoval uvedbo delnih prepovedi razpečavanja alkoholnih pijač, pri čemer naj bi se predvsem mladina zaščitila proti alkoholni nevarnosti. Prepoved razpečavanja alkoholnih pijač na mladoletne naj bi se razširila od 16. do 18. ali do 20. leta starosti. Nadalje naj bi uzakonili prepoved oddajanja alkoholnih pijač otrokom in mladoletnim tudi če so v spremstvu staršev in odraslih. Za najvažnejše sredstvo proti zlorabi alkohola pa smatra dr. Rotter pravočasno očiščenje, predvsem z vzgojo vseh ljudi k brezalkoholnemu načinu življenja, ki se naj prične v otroških letih in v družinskem krogu. Nevarnemu vplivu alkohola so zelo izpostavljeni štirinajstletniki, ko zapustijo šolo, ker le preradi sledijo v pivskih razvadah zgledu družine in okolice. Ne gre za to, da se ljudem nekaj prepove in vzame, zaradi tega se zastavlja avstrijski abstinenci za podvig proizvodnje cenjenih brezalkoholnih pijač, ki morajo biti cenejše kot pivo in proste davka na pijače.

Alkoholizem je bolezen in alkoholiki so bolniki, zato abstinentska društva podpirajo zahtevo po ureditvi posebnih zdravilišč za pivce, ker jih društva sama ne morejo ustanovljati in voditi. Skrb za pivce gre preko nalog abstinentskih društev, katerih važna naloga je predvsem dati mladini zglede alkohola prostega življenja ter s prosveto in propagando vzbujati smisel in potrebo borbe proti

alkoholu. Zaščita proti alkoholizmu in oskrba alkoholikov pa je zadeva družbe in javnih ustanov. Profesor dr. Rotter je naglasil, da je zdravljenje proti alkoholni strasti nujen problem v vseh civiliziranih državah.

Nadalje je predavatelj med drugim navajal vznemirljivo visoki odstotek onih strokovnih delavcev, ki postanejo pod vplivom alkohola nesposobni, da bi svoja delovna mesta obdržali in jih v mnogih primerih končno izgubijo.

Zelo zgovorne so številke iz statistike, ki jih je v svojem referatu podal dr. Wolfram. Od leta 1937 se je v Avstriji potrošnja piva in žganja silno pomnožila. Avstrijci so leta 1950 izdali za alkoholne pijače tri milijarde šilingov, leta 1953 pa je ta izdatek znašal že štiri milijarde, kar pomeni, da porabi vsak Avstrijec sedmi del svojega letnega bruto-dohodka za alkohol. To je vsota, ki daleč presega izdatke za važna prehrabna sredstva, kakor za mast, mleko in sladkor. V Avstriji je 40.000 kroničnih alkoholikov. S potrošnjo alkohola vzdržuje okroglo 100 Avstrijcev po eno gostilno. Kako pasivna in nekoristna je ta vsota izdatkov za potrošnike, ni treba posebej naglašati. Več kot 20 odstotkov od 41.195 prometnih nesreč, ki so se odigrale letos do oktobra, je bilo pripisati alkoholiziranemu stanju voznikov. Pri tem je treba pomisliti, da so po alkoholikih povzročene nesreče po učinku mnogo težje, kakor vse druge. Velik odstotek zločinov je pripisati vplivu alkohola. Marsikateremu bi ne bilo treba pred sodišče in v zapor, če ne bi v pijanosti storil nepremišljenih dejanj. Prav tako polni umobolnice velik del bivših pijancev.

Kako čezmerno uživanje alkoholnih pijač gospodari v mnogih primerih tudi po naših vaseh, lahko vsak trezen in uvideven človek opazuje. Slabo gospodarstvo, neveselje do dela, težki življenjski pogoji, prepri in razrvana družinska sreča, ločitve zakonov, zanemarjeni in bebasti otroci, otopelost za vse lepo in dobro, nezanimanje za kulturo in umetnost ter mnogo drugega zla povzročajo nebrzdano pijančevanje. Zaradi tega naj bo skrb tiska, prosvetnih društev, kulturnikov in vseh za zdravje in blaginjo ljudstva zaskrbljenih ljudi posvečena tudi treznostnemu gibanju. Šport, knjiga in izobrazba naj izpodrinjajo pijančevanje!

RADIO PROGRAM**RADIO CELOVEC**

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.00 Glasbeni pozdrav — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.02 Pestro namešano — 13.55 Slovenska oddaja — 14.25 Specialno za vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.00 Kulturne vesti — 17.30 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00 00.00.

Sobota, 1. januar:

7.45 Dobre volje v novo leto — 11.00 Novoletni nagovor zveznega predsednika — 14.30 O prihodu 12 mesecev — 15.00 Pozdrav nate — 16.30 Milijoni v žepu — 19.55 Novoletne želje iz vsega sveta — 20.00 Smuči — 21.00 Glasbeni punč.

Nedelja, 2. januar:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 11.30 Domači koledar ja mesec januar — 14.30 Otroški oder — 15.00 Pozdrav nate — 19.20 Lepe melodije — 20.00 Hömbergov kalajdofon — 20.30 Kriminalna uganka.

Ponedeljek, 3. januar:

14.05 Za našo vas — 15.00 Lafontainove basni — 18.45 Biseri slovenske književnosti — 19.15 Trikrat kralj — 20.15 Galerija zakonskih mož.

Torek, 4. januar:

8.45 Pomen avstrijskega rešilnega letalstva — 14.05 Zdravniški vedež. Kulturne vesti — 15.45 Drvarji na šolski klopi — 18.45 En mesec deželne politike — 19.30 Tretji polčas.

Sreda, 5. januar:

8.45 Iz ženskega sveta — 14.05 Razvojne črte slovenske proze — 16.00 Ura pesmi — 18.45 Za ženo in družino — 20.05 „Hiša strahu v Kolumbusovi cesti 17“ — 21.05 Vesel večerni koncert.

Četrtek, 6. januar:

7.10 Stanko Premrl: Božične skrivnosti — 9.00 Vesle note — 11.05 Prazniški feljton — 14.30 Otroška oddaja — 17.00 Petje, smeh in ples — 19.00 „Dve smučki...“ — 20.00 Pri nas doma.

Petek, 7. januar:

14.05 Za naše male poslušalce — 15.45 Pravljica meseca — 17.25 En teden deželne politike — 18.45 K'k je bou, pa k'k je kej... — 20.05 Kratko srečno življenje Macabra.

RADIO LJUBLJANA

Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.30 Gospodinjski nasveti — 11.00 Radijski koledar — 12.00 Kmetijski nasveti — 12.45 Zabavna glasba — 15.15 Lahka glasba — 16.10 Utrinki iz literature — 16.30 Želeli ste — poslušajte! — 19.00 Radijski dnevnik — 23.00 Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 14.00, 17.00 in 22.00.

Sobota, 1. januar:

6.00 Veselo Novo leto — 8.00 Novoletna čestitka — 8.05 Vesele narodne pesmi — 10.00 Od hladne vojne k mirnemu sožitju — 13.00 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Zabavne melodije — 16.10 V valčkovem ritmu — 20.00 Hej oblaki preko polja — kam?

Nedelja, 2. januar:

8.00 Šport v letu 1954 — 11.20 Lahek glasbeni spored — 13.00 Pol ure za našo vas — 15.30 Po naši lepi deželi — 16.00 Večer na vasi — 18.20 Od Indije do Burme.

Ponedeljek, 3. januar:

11.15 Čudno srečanje — 13.00 Nove knjige — 15.30 To in ono o naših krajevnih imenih — 18.00 Napredujoča Burma — 18.30 Koncert pianista Marijana Lipovška.

Torek, 4. januar:

6.35 Slovenske narodne — 11.15 Snežni možek — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.20 Melodije za razvedrilo — 15.45 Slovenske narodne — 18.30 Športni tednik — 20.10 Filmske melodije — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 5. januar:

12.10 V tričetrtinskem taktu — 13.15 V pesmi in plesu po naši deželi — 16.10 Sladka mladost — 18.15 Glasbeni mozaik — 20.00 Madame Butterfly (opera).

Četrtek, 6. januar:

6.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 12.10 Godba na pihala — 15.45 Operetna in lahka glasba — 18.00 Okno v svet — 18.10 Pesem skozi stoletja — 18.30 Modni kotiček.

Petek, 7. januar:

6.35 Slovenske narodne in umetne pesmi 11.15 O srnicah — 12.15 15 minut z Vaškim kvintetom — 14.00 Nekaj otroških pesmi — 18.10 Slovenski oktet poje — 20.00 Teden-ski zunanje-politični pregled.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2. Postschleießfach 17.